

乌兹别克斯坦共和国高等和中等专业教育部

乌兹别克斯坦国立世界语言大学

翻译理论与实践系

汉语理论与实践教研室

5120100 –语文学（中文）专业学士学位

毕业论文

题目：乌中儿歌文化寓意特点

“推荐为论文答辩”

汉语理论与实践教研室主任：

论文作者: Yashnarbekova Mushtariy

导师: 汉语理论与实践教研室

教师: Israilova Mamura

2017年 5月 24日

塔什干

目录

乌中儿歌文化寓意特点		页
引言.....		3-7
第一章 乌中儿歌起源与发展.....		8-14
第一项	乌兹别克儿歌起源与发展.....	8-10
第二项	中国儿歌起源与发展.....	11-14
第二章 乌中儿歌分类与对比析.....		15-30
第一项	乌中自然类儿歌.....	15-21
第二项	乌中社会生活类儿歌.....	22-28
第三项	乌中儿歌文化寓意.....	29-30
结论.....		31
参考文献.....		86-88
附录.....		89-100

引言

乌兹别克斯坦共和国第一任总统伊斯拉姆·卡里莫夫关于祖国的未来在他的一本书上这样写道：“祖国的未来、人民的明天以及国家在国际舞台上的地位和威望都要靠我们年青一代的健康成长和为社会做出贡献”¹。根据上面的阐述，为了提高人民的生活水平和促进我国的发展我们应该关注青年一代的成长与发展，尤其是儿童的健康成长，因为儿童是祖国的未来和花朵。

乌兹别克斯坦和中国之间的友好外交关系 25 年来稳定发展。乌兹别克斯坦共和国总统米尔济约耶夫 沙夫卡特 米罗莫诺维奇：“中国是乌兹别克斯坦的伟大邻邦，中国经济社会发展成就令世人钦佩，在当前国际形势下，中国是促进世界和平稳定发展至关重要的积极因素。乌方感谢中方支持乌方走符合本国国情的发展道路，坚定坚持一个中国政策，支持中国维护自身利益和重大关切，支持中方在打击“三股势力” 方面的立场。乌方致力于巩固和发展乌中全面战略伙伴关系，密切两国高层交往，以“一带一路”为契机，深化经贸，投资，产能建设基础设施，水利等领域合作和地方，人文交流，加强在联合国，上海合作组织等多边框架下协调配合。”²中国政府向乌兹别克学生提供获得中国政府奖学金去中国留学的机会，因为现在学汉语的人愈来愈多，孔子学院总部/国家汉办还专门派遣了汉语教师到我国教授汉语，并且中国驻乌大使馆经常向各学校赠送投影、语音室等各种教学设备及汉语教材，乌兹别克斯坦的汉语教学取得了长足发展。目前，关于汉语教学及中乌文化的研究已经涉及到方方面面，但是关于儿童歌曲还未有深入研究。因为很多同学都不了解中国儿歌。因此我和我的导师决定研究“乌中儿歌文化寓意特点”，对比分析乌中儿歌不同的特点。

众所周知，语言是人类互相沟通的工具。但是语言的首要任务不是作为沟通工具，而是民族文化、历史、民族精神能够作为民族遗产传承下来的载体。

¹伊斯拉姆·卡里莫夫.人的权利和自由是最高的价值.2008, 103 页。

²新华网 乌兹别克环球零距离

此外，语言通过口述的方式一代一代传承民族历史，文化与道德。因此直到今天每个民族都努力保留自己的语言。这些特点我们可以从民间儿歌上看到。民间儿歌是民族的宝贵的遗产，它包括宝贵的民族历史，美学特征，伦理学，宗教传说，甚至包括音乐学。总的来说儿歌是长辈给我们留下的宝贵的遗产。这遗产包含民族的道德和文化，以及传统风俗。乌兹别克斯坦开国总统曾说：“首先我们要注意我们民族文化，民族道德的基础。这些财富保留了下来，经过历史的洗礼，艰难之时给人民以力量。我们的任务是把这些财富保留下来并传承发展。”

乌兹别克斯坦得到独立后政府注重保护和发展各民族各领域的文化艺术，并开设各省，市区民族文化中心。此后更重视民族文学作品的发展，尤其是民间儿童文学，恢复了独立前几近失传的文学。

传统观念组成（包含）道德（精神）及文化遗产，传统习俗。文化与道德遗产是长辈给我们留下的宝库。学习继承这些宝库，不仅可以加深孩子们对祖国的热爱，吸引孩子们的民族历史，语言，文化，习俗的兴趣，更可以陶冶孩子们的道德情操等多方面。

在乌兹别克民间文学遗产宝库中，民间儿歌也是不可分或缺的重要组成部分。此类儿歌表达了孩子们的世界，他们的心理，及有关动物和植物或一些自然现象。

儿歌的语言风格带有易朗诵、易理解、生动活波的特点。通过儿歌能够吸引孩子们读书、认字的兴趣，培养儿童在语言、性格等方面的发展。此外，儿歌对幼年儿童认识这个五彩缤纷的世界、开拓智力具有重要作用，它为孩子们打开接触文字、文学的第一扇窗。儿歌作为一种文学作品，以天籁般的旋律走进孩子幼小的心灵，以活波、轻快、自然的特点给孩子们的童年世界带来了无限乐趣，帮助孩子们增长知识、陶冶情操。

总的来说，儿歌有利于促进孩子在音乐文化水平及道德和文学情操等方面的提高。因此，建立规范与制度，查阅、搜集各地民间儿歌并进行研究，将它们在教学实践中运用，具有重要的意义与价值。

本论文题目的重要性。本论文的题目是“乌中儿歌文化寓意特点”。乌兹别克斯坦与中国的儿歌具有不同的起源、分类及不同的文化寓意。我们在研究中发现，关于乌中儿歌异同对比分析还没有人研究过。因此需要研究乌中儿歌不同的起源及分类，在此基础上分析其文化寓意特点，这对研究乌中民俗很重要，因此，研究本题目具有重要的意义。

题目研究的程度。20世纪20年后在乌兹别克儿歌文学出现了诸如 E. Peshcherova, Elbek, I. Akbarov, Yu. Rajabiy, M. Alaviya, X. Razzoqov, J. Qobulniyozov, Z. Xusaynova, F. Jahongirov, Y. Sultonov, G'ozzi Olim, Hodi Zarif, T. Mirzaev, M. Murodov, B. Sarimsoqov, F. Jahongirov, H. Razzoqov, S. Ruzimboev, N. Qobulniyozov, O. Safarov 等儿歌作家。这些儿歌作家共同发展了乌兹别克的传统儿歌文学。在1960-1970年代的乌兹别克儿童诗歌中，出现了很多着重关注孩子性格的作品。这一成果的出现与一些有才华的诗人的贡献密不可分，这是诗人们深刻的理论思考的成果。

在中国国内对汉语儿歌进行了大量的研究，曾志平对中国儿歌的历史进行了阐述，认为儿歌对于人类精神，儿童身心健康具有重要意义。陈艳秋对回溯了儿歌演变历史，总结了儿歌从传承到飞跃的变化，发掘儿歌的艺术魅力。³王金禾从语言学的角度研究了儿歌的押韵艺术，包括韵式、音韵特点以及音韵规律⁴。罗树林对儿歌分类、特点以及作用进行了探讨，并提出儿歌对“对外汉语课堂教学”以及“对外汉语教材编写”的启示。⁵陈琳从语言描述和语境分析的角度对儿歌的文体特征进行了探讨。⁶

³ 王科. 文学儿歌文体范式研究. 福建论坛: 社科教育版, 2008 (6): 42-44.

⁴ 王金禾. 论儿歌的押韵艺术. 浙江树人大学学报, 2008, (4): 77-81.

⁵ 罗树林. 试论儿歌教学的特点及其对“对外汉语教学”的启示. 湖北经济学院学报 (人文社会科学版), 2011, 11: 95.

⁶ 陈琳. 童年的船——浅论儿歌的文体特征. 安阳工学院学报, 2007, 5: 21.

从已有研究来看，学者们对儿歌的发展历史、特点以及教育作用都有了大量的研究，但是对于两个国家儿歌的比较并不多见，也没有将乌兹别克斯坦儿歌与汉语儿歌进行对比研究。因此本研究基于此领域的空白，将乌兹别克斯坦儿歌与汉语进行对比分析，这也是我们应该关注的一点。由此可见，关于这个题目未解决的问题相当有难度，这证明我们在这个题目上应该全面地进行研究，本论文上叙的一些细节直接决定了本论文的研究目的和任务。

本论文的研究对象。本论文的研究对象是乌中儿歌文化寓意特点。因为每个民族都有自己的特点，所以每个民族的儿歌与众不同。这个因素也影响到了区分乌中儿歌的分类，研究它所属分类的重要性，找出用于乌中儿歌的图像工具和它们的功能。这些都是本论文的研究对象。

本论文科学理论上的重要性。本论文的研究资料在乌中儿歌民俗方面很重要。看到这个论文可以了解乌中儿歌的分类，相同和不同的地方。这会让读者增加关于的乌中儿歌的知识。本研究的理论成果可以用在幼儿园，小学和大学方面的教材，入门书以及集合诗集。

本论文的目的。本论文的主要目的是对乌兹别克斯坦及汉语儿歌的特点进行比较，分析两种语言儿歌的相同点和不同点，分析对两个民族的民俗上乌中儿歌的重要性。

据上面提到的目的在本论文产生了下列任务：

1. 研究乌中儿歌起源与发展。
2. 根据研究目的对乌兹别克斯坦及汉语儿歌的特点进行比较。
3. 根据分类把乌中儿歌分为不同的类型。
4. 找出用于乌中儿歌的图像工具和它们的功能。
5. 通过本研究，将乌兹别克斯坦的一些儿歌翻译成汉语

本论文的研究方法。本研究主要采用了文献分析法、比较研究法、定性研究法以及经验总结法。

——文献分析法。通过阅读文献、文献分析等研究方法，对客观事物进行认识。本研究是基于大量文献，包括前人已经做了大量的研究，网站信息，图书馆的资源，如儿歌大全，以及参考文献的翻译技巧，是基于文献研究法。

——比较研究法。本研究比较分析了乌兹别克儿歌与汉语儿歌的差异，只有彻底的找到了不同，才能更好的理解两国的文化差异。

——定性研究法。定性研究法是根据社会现象或事物与运动特性的变化之间的矛盾，研究事物的内在规律。研究中采用定性方法对汉语儿歌以及乌兹别克斯儿歌的特点进行了定性描述。

——经验总结法。经验总结法由经验总结出具体的实践情况，进行分析，使之系统化和理论化，作为一种经验上升。本研究的进行过程中参考了大量的文献资料，研究其他语言在翻译过程中所要注意的问题，并进行了总结，在进行乌兹别克儿歌翻译过程中有所借鉴。

本论文的新颖性表现在下面：

1. 本论文在乌中儿歌寓意特点上进行了前所未有的全面研究。
2. 根据种类把乌中儿歌分为不同的类型。
3. 设计了用于乌中儿歌的图像工具和它们的功能。
4. 把乌兹别克儿童歌曲首次翻译成了汉语。
5. 研究过程中题目的资料翻译成乌语贡献给大家。

本论文的结构。本论文由序言，主体，结论，参考文献，附录组成

第一章 乌中儿歌起源与发展

第一项 乌兹别克儿歌起源与发展

在乌兹别克斯坦和中国都有大量的儿歌，儿歌对幼年儿童认识这个五彩缤纷的世界、开拓智力具有重要作用，它为孩子们打开接触文字、文学的第一扇窗。儿歌作为一种文学作品，以天籁般的幽默走进孩子幼小的心灵，以活泼、轻快、自然的特点给孩子们童年世界带来了无限乐趣，帮助孩子们增长知识、陶冶情操。随着经济社会的不断进步，越来越多的家长更加重视孩子的教育，相信“知识改变命运”，儿歌的语言风格带有易朗诵、易理解、生动活泼的特点，通过儿歌能够吸引孩子们读书、认字的兴趣，培养儿童在语言、性格、道德情操等多方面的发展。因此不管是在中国，还是在乌兹别克斯坦，大部分的家长开始重视用儿歌来教育孩子。

作为教育的入门工具，乌兹别克斯坦的儿歌和汉语儿歌到底有什么不同，这对于加强两国文化交流，拓展交流范围具有重要意义。但是儿歌的研究在近些年却不常见，在中国甚至有人质疑“我们的儿歌哪里去了？”因此本研究选择了大量的乌兹别克斯坦儿歌，并将其翻译成汉语，在此基础上，通过查阅、搜集汉语儿歌，分析两国儿歌的特点，回顾两国儿歌的发展历史，比较两国儿歌的不同点，以期两国文化更好地交流作出些许启示。

对于儿歌的概念，基本上都是从儿歌的对象以及特点的角度进行定义的。

乌兹别克斯坦得到独立后，关于本民族的儿歌更多起来了，通过儿歌，儿童可以了解到乌兹别克人数千年来发展的历史。当然，由于欧亚草原特殊的历史发展轨迹，使得古代突厥世界流传下来的儿歌，神话和传说继续在现在的欧亚大陆上的许多地区流传。这些民间传说是儿童文学的基石和重要来源，同时它本身也是民俗学的重要考察样本，在当代已经形成了一门独立的学科。儿

歌引发了孩子们的思考，让孩子们用理性思维的艺术方式表达自己对世界的意见与态度，以通俗活泼的方式让孩子认识周围事物，开阔他们的视野⁷。

例如：作家想通过诗歌帮助儿童明白，懒惰、浪费等都是人生中需要避免的东西，因此他通过创作这首儿歌让孩子们明白，人不应懒惰、过度浪费，也不能随便说谎。与之相反的则是要多学习，爱劳动，以过上幸福的生活⁸。此外，他还有一些其它作品，如：

Oftob chiqdi olamga,	太阳照耀着大地
Yugurib bordim holamga.	我跑去找阿姨
-Hola,hola kulcha ber!	阿姨，请给我小面包吃
Holam dedi: -O'tin ter!	阿姨说：你先拾木柴呀！
O'tin terdik bir quchoq.	我们拾了一大堆木柴
Sezmadik sira charchoq!	一点儿都没有觉得累
Holam yopdi kulcha non.	阿姨给我们烤好了小面包
Non isiga to'ldi xar yon!	香喷喷的面包真好吃！

幽默是儿童诗歌的灵魂，有趣的诗歌会让儿童更加容易接受和了解。微笑能帮助儿童培养好习惯，使他们拒绝坏的行为。微笑通过理想生活的构造和消极行为的规避塑造了儿童基本的善恶是非观。

乌兹别克儿歌摆脱了简单机械式的说教，以一种更加活泼轻松的方式帮助儿童认识他们生活的世界，同时也有助于成人更加充分的了解儿童的性格与内心世界。今天在乌兹别克斯坦依然活跃着一批用鸟语并为乌兹别克儿童写

⁷ Bolalar qo'shig'i. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun xalq adabiyoti. To'plovchi Elbek, Toshkent, 1937. -B.34.

⁸ O'zbek folklori. Pedinstitutlar uchun xrestomatiya. Tuzuvchi Hodi Zarif, Toshkent, 1939.-B.29.

作的诗人，比如 Elbek, I. Akbarov, Yu. Rajabiy, M. Alaviya, X. Razzoqov, J. Qobulniyozov, Z. Xusaynova, F. Jahongirov, Y. Sultonov, G'ozim Olim 等。⁹

总之，独立后随着政治环境的变化，乌兹别克斯坦的儿歌风貌也变了。因为独立，乌语在乌兹别克斯坦境内的地位也随之上升，有关乌兹别克族、乌兹别克斯坦、以及本民族的传统节日的讨论公开化与日常化。苏联时，本民族诗人的作品受到苏联政府的控制，对于写作的内容官方有诸多限制，但是现在随着独立后民族意识的增强，乌兹别克官方强调用本民族的语言写作，儿歌也成为本民族语言学习的绝佳方式。在这些因素的共同推动下，相信今后会有更多更好的乌兹别克斯坦儿歌出现，它们在塑造本民族认同感以及推动本国传统儿童文学繁荣上都将会发挥更大的作用。

⁹ Пещерова Е. М. Некоторые игры среди оседлого населения Туркестана» с. 92.

第二项 中国儿歌起源与发展

儿歌在中国有着悠久的历史，古代中国人称儿歌为“童谣”或者“孺子歌”，“尧微服游于康衢，闻儿童谣。”，“童，童子，徒歌曰谣”等，古代儿歌和现代传唱的儿歌一个很大的区别就是没有伴奏的歌曲。

到了“五四运动”时期，“儿歌”这一名词被正式使用，并且有学者开始重视儿歌在语言教育中的作用，如黎锦晖指出：“学国语最好从歌唱入手，而且最好从训练儿童做起。”并且创作了儿童歌舞音乐。周淑安在留学美国回国之后也创作了大量的儿童歌曲，并出版了《儿童歌曲集》。

到了 20 世纪 20—80 年代，中国涌现了大量儿童歌曲，在接受笔者访谈的中国人中，第一反应、能唱出来的歌曲基本上产生在这个年代，如《歌声与微笑》：“请把我的歌带回你的家，请把你的微笑留下……”，《学习雷锋好榜样》：“学习雷锋好榜样……”，《一分钱》：“我在马路边捡到一分钱，把它交到警察叔叔手里面……”等等。这些歌曲积极向上，反应儿童的纯真，教育儿童如何做人，热爱祖国等。但是这种有伴奏、真正可以唱出来的歌曲到了 80 年代以后就开始减少了，儿歌的创作与推广开始减少，出现滑坡现象，以致有人说“出现了无歌可唱的年代”。在少年儿童中甚至开始传唱《小苹果》、《最炫民族风》、《双节棍》等流行歌曲。

在中国国内对汉语儿歌进行了大量的研究，大概分为对儿歌历史的研究、对儿歌文体特征的探讨以及在教学中的作用等三个方面。

(1) 对儿歌历史的研究。曾志平(2003)对中国儿歌的历史进行了阐述，认为儿歌对于人类精神，儿童身心健康具有重要意义。陈艳秋（2011）对回溯了歌演变历史，总结了儿歌从传承到飞跃的变化，发掘儿歌的艺术魅力。胡君靖（1998）对儿歌的分类进行了质疑，对儿歌的价值和功能进行了探讨。

(2) 对儿歌文体特征的研究。周书云（2003）对“五四运动”之后的儿歌特征从游戏性、愉悦性、巫术性、自创性、地域与时代性等方面进行了研究王科（2008）对五四运动之后的儿歌的文体范式进行了研究，认为形成了价值

取向的向善性、主题的单一性与针对性、篇幅短小与结构完整性、语言浅近与音韵和谐性、天机活泼的童趣性等相对稳定的文体范式。王金禾（2008）从语言学的角度研究了儿歌的押韵艺术，包括韵式、音韵特点以及音韵规律。罗树林（2011）对儿歌。分类、特点以及作用进行了探讨，并提出儿歌对“对外汉语课堂教学”以及“对外汉语教材编写”的启示。陈琳（2007）从语言描述和语境分析的角度对儿歌的文体特征进行了探讨。

（3）对儿歌在教学中作用的研究。易波（2009）研究了儿歌对幼儿学习语言的重要性，认为儿歌可以以儿童熟悉的事物入手，用简单的语言教他们认识，这对于儿童积累词汇、学习语音、语调等具有积极作用。陈爱芬（2008）通过对上海市幼儿园的抽样调查，对上海市幼儿园教学的状况进行了研究，针对存在的问题提出了一些建议。金晓芳（2009）对儿歌自编儿歌在衔接幼小时期的应用价值进行了探讨。李树红（1994）对用图画和儿歌进行识字教学进行了研究，提出在教学过程中要理解教材的编写意图，并掌握教学要求。唐露萍（2007）探讨了儿歌在儿童早期语言发展中的作用，认为儿歌在儿童早期掌握语音、词汇积累以及表达能力方面具有重要意义。李毅（2009）对幼儿园的儿歌教育进行了研究，认为幼儿园的教育在儿歌的选择上要符合幼儿年龄特点，注意教学的灵活性与趣味性。黄路明（2008）对儿歌对学龄前幼儿语言能力发展的重要性进行了研究，认为儿歌在培养良好倾听习惯、激发语言兴趣、训练正确的读音、丰富词汇、提供语言学习范例、创设语言环境、训练思维、培训语感、提升语言创造能力等方面具有重要作用。赵志方（2005）指出可以在小学英语教学中运用儿歌，以激发孩子的学习兴趣，营造快乐的学习氛围。胥淑华（2003）对儿歌在英语学习中的作用进行了研究，认为诵读儿歌有利于记忆词汇、培养语感、提高模仿能力。胡维明（2005）对小学英语中的韵律儿歌教学进行了研究。柴霞（2012）以认知语言学相似性理论为框架，以语音象似性原则、数量象似性原则、标记象似性原则在英语儿歌中的应用及其修辞效果进

行了研究。李鸣（2006）对英语儿歌和游戏在小学英语教学过程中的应用进行了研究，提出了如何更好地把英语儿歌和游戏应用到教学实践中来的若干建议。

从已有研究来看，学者们对儿歌的发展历史、特点以及教育作用都有了大量的研究，但是对于两个国家儿歌的比较并不多见，尤其是在乌兹别克斯坦关于儿歌的系统研究还很少，也没有将乌兹别克斯坦儿歌与汉语儿歌进行对比研究。因此本研究基于此领域的空白，将乌兹别克斯坦儿歌与汉语进行对比，并在此基础上，提出在乌兹别克斯坦如何更好地利用汉语儿歌进行教学。

本研究是中乌儿歌对比研究，因此写作的第一步就是要将乌兹别克斯坦的民歌翻译成汉语，以方便中国读者理解。翻译是一门高级的语言艺术，需要翻译者长期的艰苦学习，并且不断在实践中总结经验，才能逐步掌握翻译的技巧，使得翻译成为自己的一技之长。我们平时总是将对语言的学习过程概括为“听、说、读、写、译”，可以看得出翻译是外语学习中难度最大的。再加之汉语与其他语言差异较大，不但有拼音还有文字，这就加大了汉语学习的难度，因此，要想能够把乌兹别克斯坦儿歌准确、贴切、生动、形象、富有美感地翻译成汉语，绝非易事。

尽管如此，要想达到一个好的翻译效果，也要掌握一定的基本标准，在这一基本标准下，灵活运用翻译技巧。翻译理论研究是翻译学研究的一个基本问题，人们对翻译理论已经有大量的研究，并总结出了一些基本的翻译标准，即坚持忠实、力求语句的通顺，这是最基本的要求。即翻译者必须忠实原文的意思，不能扭曲或者有所改变，对原本作者所表达的思想、内容准确地表达出来。另一方面，翻译出来的文字要能够通俗易懂，符合目标语言的表达习惯，不能拗口。英国学者泰特勒两百年前就总结出了有关翻译的一些标准，即“能够把原文中的内容意思全部搬到目标语言中来”、“翻译出来的文章能够保持原文的写作风格与语体风格”、“翻译出来的文章应该通畅流利”¹⁰。

¹⁰王科. 文学儿歌文体范式研究. 福建论坛: 社科教育版, 2008, (6): 42-44 页.

美国学者奈达（Eugene A Nida）提出，应该把翻译的侧重点放在目标语言的反应上，在翻译出来之后，把目标语言的读者与原文的读者进行对比，他说“翻译的本质就是令相关信息得以重现”，他进一步提出自己的翻译主张，“对于翻译的质量如何进行衡量，不能仅限于翻译出的语句能否被人理解，句子的语法结构是否符合规范，而是要看翻译出来的文字能给读者带来什么样的反响”。按照奈达的说法，在翻译中做到“完全一致”是不可能的，在翻译中只要能在目标语言中找到一个与源语言对等的词语就可以了，而没有必要非要找到一个绝对同一语。中国的翻译大师朱光潜先生后来也说：“大部分文学作品虽然可翻译，译文也只能是原文的近似。绝对的‘信’只是一个理想，事实上很难做到”。¹¹

中国清末的思想家严复曾提出了翻译的三个基本原则，即“信、达、雅”，“信”就是忠实，“达”就是通顺，“雅”就是表达要美。也就是翻译要做到“准确、通顺、易懂”。鲁迅也曾提出翻译要“信”和“顺”，“信”指忠实于原文的内容、思想、感情、风格等，即把原文完整而准确地表达于译文之中；“顺”是指用词准确恰当，行文流畅通顺，符合对应语言的表达习惯。信与顺是辩证统一、相辅相成的，忠实于原文不等于逐词、逐句、逐段死译；译文通顺也不能随意增减、篡改原作内容。因此乌兹别克语或者俄语翻译成汉语就要遵循这些基本标准，做到“忠于原文、译文通顺、保持风格”，这就要求在翻译中做足实践工作，充分了解中国文化背景、风土人情等，只有这样才能做好翻译工作。

林语堂先生也曾说过，在翻译中做到完全忠实是不可能达到的，百分之百的忠实只能是一个极端，是一个只能无限接近，无法到达的梦想。¹²总之，翻译的标准是相对的，翻译者要在翻译工作中灵活运用与把握，使得自己的翻译工作无限接近“标准”，这就完成了一项非常出色的翻译工作。

¹¹赵志方. 儿歌在小学英语教学中的应用. 小学教学设计: 英语, 2005, (7): 108-109 页.

¹²王科. 文学儿歌文体范式研究. 福建论坛: 社科教育版, 2008, (6): 38-40 页.

第二章 乌中儿歌分类及对比分析

第一项 乌中自然类儿歌对比分析

对儿歌进行分类，有利于比较乌汉两种语言儿歌的相同点和不同点，因此就要确定一定的分类标准。在参阅了《中国大百科全书》、《中国儿歌的研究》、《儿童文学教程》的基础上将儿歌分为自然大类、社会大类、人生大类三大类。自然类儿歌主要是指描述小动物的、植物的、自然现象的，比如小猫、小狗、小兔子、胡萝卜、大白菜、雪花、雪人、月亮等；社会类主要指家庭称呼的、交通工具的、礼貌用语的、古诗词、加减法、庆祝节日的等等；人生类主要包括睡觉的、锻炼身体的、爱劳动的等等。

自然类的儿歌可以帮助幼儿认识大自然中的其他生物，从理性感知到感性认识，再到理性概括的升华过程。比如各种动物、各种植物、各种自然现象等。宝宝通过观察比较，或者通过多种方式认识我们平时生活中的常见动物，这有助于帮助宝宝建立不同动物的概念，帮助宝宝加强对不同动物的认识，发展宝宝的观察认知能力，满足宝宝的好奇心和求知欲，使宝宝在平时的生活当中养成善于观察的好习惯，以及爱护小动物的良好行为作风。在汉语儿歌和乌兹别克斯坦儿歌中都有大量描写自然的儿歌。¹³

本文所讨论的儿童歌主要依据“Boychechak”收录的范围。

在描写常见动物的儿歌中，乌兹别克儿歌有描写小羊的，如：

Dada, siz olib bergan,	爸，你给我买的小洋
Qo'zichoq hech yurmaydi.	怎么也不想走路？
Ko'tarib qo'ymaguncha,	你把它站起来呀！
Qiziq, o'zi turmaydi.	奇怪，它自己不想站起来

¹³ Boychechak -Toshkent G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1984.-B.101-319

小鸟的有:

Qaldirg'och, g'och-g'och,	燕子, 燕子
Eshigingni tezroq och.	请你把你的门给我打开
Eshigingni ochmasang,	如果你不原意开门
Menga yordam bermasang,	那就我不帮助你了
Do'stlashmayman sen minan	那就我不原跟你交朋友了
Gaplashmayman sen minan.	那就我不原跟你说话了
Ashulalar aytmayman,	那就我不原给你唱歌了
Uchib kelsang qo'ymayman.	你飞来找, 我也不欢迎。

小马的,如:

Bir otim bor ajabgina,	我有一头出色的马
Dumchasi bor gajakkina,	它有一条独特的尾巴
Hali kelsa- ko'rasiz,	你们看, 它快过来了
Kula-kula o'lasiz!	看到了, 就会笑得不得了

另外还有大量描写小鸟、小猫、小狗之类的儿歌。

描写自然现象的, 如: 夏天:

Ha mayli-yo, ha mayli,	好了, 好了
Tog'da o'sar gulxayri.	在山上长出了杖红
Bog'da yana nima bor?	在果园里有什么?
Shirin-shakar meva bor.	甜甜的果实
-Unda nima qilamiz?	-在那儿你想做什么?
-Kiring qoling, bilasiz,	-请进来
Ha mayli-yo, ha mayli,	好了, 好了
Qilay bog'u gul sayli.	

Olma, anor, shaftoli,
Pista, bodom, qaroli.
Olxo'riyu olchalar,
Chillakiyu bolchalar:
Bizni to'yib yeng, deydi,
Bizda ko'p davo, deydi,
Dardga biz shifo, deydi.

那我参观果园吧
苹果，石榴，桃子
开心果，扁桃仁，李子
李子，樱桃
它们对我说：把我们吃吧！
我们对你们身体有好处
我们能治好你们的很多病。

春天：

Xilolajon, Xilola,
Tog' boshi to'la lola.
Qani chiqib bir dona
Terib olin-chi, bola.
Ketgan qushlar uzoqdan
Yana bizga qaytadi,
Kurtak ochgan shoxlarda
Sayrab qo'shiq aytadi.

茜罗拉，茜罗拉！
在山上长着许多郁金香
你快点儿去吧！
快给我们采吧！
秋天飞走的鸟，
又飞回来了。
树上长出了新叶，
鸟儿在树上唱歌。

描写植物的有：

Boychechagim boylandi,
Qozon to'la ayroni.
Ayroningdan bermasang
Qozon-tovog'ing vayroni.
Qattiq yerdan qazilib chiqqan boychechak,
Yumshoq yerdan yugurib chiqqan boychechak.
Boychechakni tutdilar,
Tut yog'ochga osdilar.
Qilich bilan chopdilar,

我的雪花莲长出来了
锅里盛满着酸奶
如果你不给我酸奶
我就把你的锅砸破
从硬地长出来的雪花莲
从软地长出来的雪花莲
把雪花莲抓住了
把它挂在木柴上

Baxmal bilan yopdilar.	用军刀切光了
Qattiq yerdan qazilib chiqqan boychechak,	丝绒铺满大地
Yumshoq yerdan yugurib chiqqan boychechak.	从硬地长出来的雪花莲
Boychechagim bolasi,	从软地长出来的雪花莲
Qulog'imda donasi	我的雪花莲有孩子
Donasin olay desam,	我把它戴在耳朵上
Chiqib qoldi onasi	想把一支拾起来
	突然它妈妈来了

在汉语儿歌中，描写动物的儿歌也有许多，如：小狗：不要大人背，不要大人抱，自己走路自己跑；就是有点不太妙，尾一摇，腿一翘，不讲卫生乱尿尿。蝴蝶：追追，蝴蝶飞。飞远啦，不见啦，飞过竹篱笆，变成一朵花。小猴子：不洗头，不洗澡，头上痒痒，身上痒痒，痒的小手到处挠。骆驼：骆驼骆驼好家伙，驮起大山一座座，几天不喝不叫渴，几天不吃不喊饿。小猪：猪儿有双小皮鞋，泥里水里到处踩，又不洗来又不晒，不讲卫生有谁爱？

描写自然现象的儿歌，如：月亮：月牙弯弯，像只小船，爬上树梢，挂在天边。船儿摇摇，落在窗前，来接宝宝，天上游玩。春天：白似雪，香似蜜，红似霞，黄似梨。花儿开，真美丽，蝴蝶飞来又飞去。夏天：夏天到，真热闹，花蝴蝶，舞儿跳，小知了，吹口哨，蜜蜂采蜜忙坏了。小花猫，不学好，藏在树下睡觉觉。秋天：鸭梨黄橙橙，苹果红彤彤。葡萄紫莹莹，山楂似红灯。果园大丰收，农民乐融融。冬天：门口有个雪娃娃，张着嘴巴不说话。我拿苹果去喂它，叫它不要想妈妈。

描写植物的儿歌，如：太阳花：太阳太阳，爱种花，上阳台把种撒；种出盆盆太阳花。小黄瓜：头朝下，玩单杠，练倒挂。甩一甩，荡一荡，一天一天在长大。草莓：红红脸儿长麻点，戴着绿帽扎小辫；辫儿一根帽上翘，羞羞答答躲叶间。西瓜：一个绿球圆又圆，切成四块月弯弯；空了好像小船翘，

星星颗颗来坐船。松树：小松树，爬山崖，学着要把积木搭；青色积木像小山，一二三，搭高啦！搭高了，长大了，自己搭成小宝塔。

乌兹别克斯坦的自然环境为畜牧业的发展提供了众多优越条件，乌兹别克人的“食肉饮酪”的习俗，显示了他们与畜牧业的密切关系。受这种地理气候的影响，在儿歌上乌汉儿歌存在着明显的差异。

自古以来乌兹别克斯坦人民的祖先就特别尊敬牛、羊、山羊、马,因为它们都是乌兹别克族的主要食物，衣料来源和运输工具，也是财富的主要来源，人们对这四种动物的喜爱甚至在日常问候语中都能反映出来，不管他们在哪儿见面、什么时候见面，会有这样的问候语比如：“Mol-qo’ylaring yaxshimi?” (“您的牲畜还好吗?”), 意思是如果家里的牲畜过得好的话,人的生活也好. 乌兹别克人不只是利用这些动物的体力,而且很多细节都流露出他们很了解这些动物的皮性和习惯，熟练掌握各种动物的技能和特点。

牛则为乌兹别克斯坦提供了丰富的食物来源：牛肉和牛奶，在乌兹别克人看来，没有牛的家是一个不富裕的家庭，在一般情况下，乌兹别克牛并没有被屠杀将牛皮打造成服装。羊是乌兹别克人最喜欢的动物之一。还有山羊也是乌兹别克人牧放的动物.他们想山羊的肉重量轻，易消化，奶是最肥沃的. 如果年轻妈妈没有奶的话, 给婴儿山羊的奶.它的奶含很多有益的东西. 山羊总是在牧场跟羊群一起被放，因为山羊会主宰羊群的方向。但是客人来时候，不杀山羊，不给客人. 山羊的性格应被视为轻浮与烦躁，急躁的孩子（尤其是女孩），所以经常说“山羊性格”意思是轻浮的.受这些风俗文化的影响，乌兹别克人在称呼自己的孩子时候为“我的小马，小羊，小骆驼”，所以在乌兹别克斯坦儿歌中有很很大一部分是关乎这些小动物的。因为乌兹别克族的最重要的业是养畜业，它们是乌兹别克人的宝贵的动物。因此他们写了很多关于它们的儿歌，让小孩子必须要知道，每个动物的好处。

而在汉语儿歌中，更多的是关于小猫、小狗、小兔子之类的儿歌，在与朋友的访谈中发现，“小兔子乖乖，把门开开，妈妈要进来”这首儿歌的传唱

率最高。还有描写小狗的，如“不要大人背，不要大人抱，自己走路自己跑，就是有点不太妙，尾一摇、腿一翘，不讲卫生乱尿尿。”描写小猫的“妈妈织毛衣，小猫真有趣，抱着毛线团，蹦来又蹦去”等等，这些儿歌在间接教给小朋友小动物的特点，同时又教给他们应如何做人，并且养成一个良好的生活作风。

在乌兹别克斯坦和中国的语言文化中关于季节观念有许多共同点：每个赛季作为农业和气象自然现象的影响收敛的理解，那就在语言里同样表现：寓意兼关键字，谚语，隐喻和口号；甚至有些类似的言语图像。在乌兹别克斯坦和中国语言季节是同一段时期，包括冬天，春天，夏天，秋天。每个季节有自己的颜色，在儿歌中发现。如：冬天跟白色，春天与夏天跟绿色，秋天跟红色有关。在两个国家的儿歌上描述秋天的时候，往往反映秋季天气的迹象，秋天的属性，收获，儿童的情绪。不管各个国家的观念里面，秋天表示老年，忧郁等等，但在儿歌中还是描述完美的季节。中国孩子在秋天的时候，过中秋节，大家都很开心。乌兹别克孩子高兴，是因为秋天带给他们成熟的蔬菜，开学可以跟同学们见面。冬季在乌兹别克斯坦和中国文化有很多共通之处。先两个国家收敛冬季了解作为农业和气象的自然现象的影响。每个关于冬天儿歌中都描述下雪，孩子们滑雪，跟家长一起做雪娃娃。还有一个特点乌兹别克斯坦人在12月31号过新年，孩子们对新年的老年人特意准备儿歌。孩子必须要读儿歌，要不新年的老人不给他礼物。所以乌兹别克斯坦儿歌有很多关于新年老人，老人的孙女与新年儿歌特别多。这个节日不能不是我们传统的节日，这个习惯从苏联就开始过了。而中国孩子过春节，也有很多儿歌关于这个节日。夏天肯定是每个孩子喜欢的季节，因为只有夏天他们休息，可以去别的地方玩，一般乌兹别克人夏天去看爷爷奶奶，因为大部分老人住在农村。乌兹别克儿童在夏天时，可以跟爷爷去放牧。所有的孩子在夏天游泳，在草地跑，跟朋友们一起踢球，总之，到处都是孩子，很热闹。¹⁴如：

Olma, anor, shaftoli,

苹果，石榴，桃子

¹⁴ Boychechak -Toshkent G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1984.-B.101-319

Pista, bodom, qaroli.	开心果，扁桃仁，李子
Olxo'ri-yu olchalar,	李子，樱桃
Chillaki-yu bolchalar:	它们对我说：把我们吃了吧！
Bizni to'yib yeng, -deydi,	我们对你们身体有好处
Bizda ko'p davo, -deydi,	我们能治好你们的很多病。
Dardga biz shifo, -deydi.	

而春天是在“夏季之前”，“冬天之后”（三月，四月，五月）的季节，重振自然.多数人心理上认为春天是愉悦的心情和钦佩.如:

Ketgan qushlar uzoqdan	秋天飞走的鸟，
Yana bizga qaytadi,	又飞回来了。
Kurtak ochgan shoxlarda	树上长出了新叶，
Sayrab qo'shiq aytadi.	鸟儿在树上唱歌。 ¹⁵

¹⁵ O'sha to'plam. -B. 276-290

第二项 乌中社会生活类儿歌对比分析

社会类的儿歌主要是指教育孩子如何尊敬长辈、养成一个好习惯，儿童教育从小抓起。在乌兹别克斯坦有大量的这种儿歌，在礼仪之邦之称的中国也有很多这种歌曲。

在乌兹别克斯坦社会类的儿歌中有如，尊敬长辈儿歌：

Buvijon sochingiz silab,	我用手指梳理奶奶的头发
Barmog'imga o'rayman.	温和地说：
Umringizga umr tilab,	祝您长寿
Sizga sihat so'ray man.	祝您身体健康！

Non yopganda, non yopganda,	妈妈，亲爱的妈妈
Mening oyim, mening oyim.	烤小面包
Issiq kulcha, issiq kulcha,	妈总是给我烤
Yopar doim, yopar doim.	热热的小面包，
Kulcha juda mazzali,	香香的小面包
Sedanali, jizzali.	小面包很好吃
Yegan sari yegim kelar,	有小茴香的，有油渣的
Rahmat oyi, degim kelar.	越吃越想吃
	越吃越想谢妈妈

描写节日的儿歌有，纳吾热孜，

Olamga Navro'z keldi,	纳吾热孜世界，
Qaldirg'och qirda uchdi,	纳吾热孜鸟美丽的山谷。
Ojiz ta'rif bunga so'z,	纳吾热孜花，好玩的感觉、
Gullar, bayram quvna ko'z.	语言没有字。

新年节日，如：

Oppoq qor tinmay yog'ar,
O'rmon oq libos kiyar.
Yangi yil ham kirmoqda,
Bolalar shod kulmoqda.
Yangi yil bo'lsin qutlug'!
Yangi yil bo'lsin qutlug'!

白白的雪，不停地下。
森林也穿上了白外套。
在新年来之前，
我们一起跳舞吧。
祝你们新年快乐！
新年快乐！

Oppoq kiyim, qo'lda hassa,
Qopida ko'p o'yinchoq,
Qorboboning manzili
Sizga aytsam ko'p uzoq.

白色的衣服包起来，
装满了礼物袋。
新年老人
来自一个遥远的地方。

社会交往类的儿歌如：

Xat yozaman ruchkada
Gap oxiri tochkada.
Xat kechikdi akamdan,
Ikkala ko'zim pochtada.

我用笔写信
最后写句号
哥哥的信迟迟没回
我一直望着邮局，等着...等着...

智力游戏类儿歌：

Bir, ikki...o'n olti...
O'n olti deb kim aytdi.
O'n oltini sanaguncha,
Tishim bir tushib chiqdi.
Yoshim sakkizga yetdi.
Endi maktab boraman,
"Besh" bahoni olaman.

一，二...十六
谁说：“十六”
数到十六，
我的牙齿都掉下去了，
新的都长出来了
快八岁了
我终于去学了。

Onamni quvontirib,
Shakalodni olaman.

每天得“满分”
让妈妈开心笑，
还给我巧克力呢。¹⁶

在汉语儿歌中，尊敬长辈的儿歌有：“小娃娃，甜嘴巴，喊妈妈，喊爸爸，喊得奶奶笑掉牙”。“老奶奶，上楼梯儿，呼哧呼哧喘粗气儿。我急忙，跑上前，给她当个小“拐棍儿”。”“姥姥像棵树，我像啄木鸟，举起两个小拳头，我给姥姥捶捶腰。捶得姥姥咯咯笑，不疼、不疼、不疼了”“小板凳，你莫歪，让我爷爷坐下来。我帮爷爷捶捶背，爷爷说我好乖乖。”“小熊小熊来过桥，走到桥边瞧一瞧，山羊公公走来了，山羊公公您先行！小熊真是有礼貌。”

描写节日的儿歌，介绍节日：春节鞭炮彻夜响，元宵汤圆个个圆；清明时节雨纷纷，端午家家粽子甜；七夕鹊桥来相会，中秋游子把家还；重阳佳节敬老人除夕全家人美满。新年：新年到，放鞭炮，噼噼啪啪真热闹。耍龙灯，踩高跷，包饺子，蒸甜糕，奶奶笑得直揉眼，爷爷乐得胡子翘。元宵节：广场上，真热闹，摆满元宵原材料。你搓搓，我按按，大家动手做元宵。比一比，赛一赛，元宵游戏多好看。清明节：清明三月时，嫩饼夹浒苔。上山去扫墓，祖先不忘记。亲堂伯叔共兄弟，相招相邀到墓边。有的锄杂草，有的添土坭；有的摆果子，有的插花枝。叔公互相讲故事，以前生活真艰辛，珍惜今天好日子。端午节：五月五，是端午。门插艾，香满堂。吃粽子，洒白糖。龙舟下水喜洋洋。五月节，天气热，放下锄头歇一歇；山上清风爽，杨梅红出血。五月五，是端午，背个竹篓入山谷；溪边百草香，最香是菖蒲。中秋节：八月十五月正圆，中秋月饼香又甜。

¹⁶ Boychechak -Toshkent G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti, 1984.-B.101-319

八月十五日正高，月亮婆婆过生日。甜月饼、红柿子、苹果香蕉紫葡萄。送给婆婆过生日，婆婆对着我们笑。重阳节：红叶飘，黄叶飘，蓝天高高白云绕。九月九，重阳节，我跟爷爷来登高。我们俩，手拉手，登上山顶四下瞧。

社会交往类的儿歌，“找呀找呀找呀找，找到一个好朋友。敬个礼呀，握握手。你是我的好朋友。”“好朋友，手拉手，大步大步向前走，玩游戏，最开心，我们都是好朋友，笑咪咪，告诉你，请记住，被泄密，我生日，要请你，热热闹闹在一起”。

生活习惯类的儿歌：“七点半，上学校，北风唱歌我做操；谁还躲在被窝里？喵喵喵，是只小懒猫。”“储蓄罐，哗啦啦，小宝贝，手中拿。取硬币，投纸箱，发扬爱心需要它。”“小花碗，你真好，盛来饭菜喂宝宝。小宝宝，吃完了，来给花碗洗个澡。”“早上空气真叫好，我们都来做早操。伸伸臂，弯弯腰，踢踢腿，蹦蹦跳，天天锻炼身体好。”“小手帕，四方方，天天带在我身上。又擦鼻涕又擦汗，干干净净多喜欢。”“大萝卜，水灵灵，小白菜，绿莹莹，西红柿像灯笼，黄瓜一咬脆生生，多吃蔬菜身体好，壮壮实实少生病。别咬手指头有的小朋友，爱咬手指头，细菌从口入，得病全家愁。”

智力游戏类儿歌：“花儿红，鸟儿叫，柳树底下把绳跳。单脚跳，双脚跳，脚步越跳越灵巧。”“小手指亲兄弟，快快乐乐做游戏：食指中指叫成功，伸大拇指棒棒地。握成拳头要加油，不怕苦难夺第一。”“你拍一，我拍一，一个小孩坐飞机。你拍二，我拍二，两个小孩丢手绢。你拍三，我拍三，三个小孩来搬砖。你拍四，我拍四，四个小孩写大字。你拍五，我拍五，五个小孩敲锣鼓。你拍六，我拍六，六个小孩拣豆豆。你拍七，我拍七，七个小孩穿新衣。你拍八，我拍八，八个小孩吃西瓜。你拍九，我拍九，九个小孩齐步走。你拍十，我拍十，十个小孩在学习。”“手指游戏“一像小棍敲敲敲，二像剪刀剪剪剪，三像叉子叉叉叉，四像板子拍拍拍，五像蝴蝶飞飞飞。”

从上述三类儿歌的对比中基本上可以看出，不管是乌兹别克斯坦的儿歌还是汉语儿歌，其基本功能又或者说是特点的集中在以下几个方面：

<u>特点</u>	<u>解释</u>
爱心	教导孩子从小学会爱护动植物
亲情	亲子共读，架起沟通德尔桥梁
友谊	告诉孩子，如何与小伙伴友好相处
生活	启发孩子养成良好的生活习惯
美德	培养孩子具备众多优秀的品质
素质	教给孩子提高个人能力的重要性
启智	让孩子积累许多有用的小常识
语言	富有节奏的语言，不断提高表达能力
创新	丰富的比喻，有利于提高想象力

童言童语道出童心的纯洁，童真童趣启发同年的懵懂，童声更是唱出了儿童的快乐。

人的个性的第一个形成从家庭开始。人的道德标地长大，第一个人道也从家庭开始。因此，家庭的温暖存放在他的胸口多年，将永远被铭记。对每个人来说，他的精神，道德，良心,与其他交流是家庭养育的第一步。

乌兹别克人与中国人主要由三代家庭的。这是爷爷，父亲，孩子。

爷爷们和奶奶们是老乡顾问之间进行分配。他们的地位总是很高，充分尊重。因为尊重长辈按照乌兹别克传统是理所当然的事。尊敬长辈们,听他们的话是有教养的人.乌兹别克人认为，你怎么对长辈，将来你的孩子也会对这样.儿童做自己看见的.

传统乌兹别克社会上没有孩子是没受到爷爷奶奶的教育。所有的儿歌,神话被他们教的. 乌兹别克族古老的传统, 爷爷奶奶必须抚养第一个孙子, 经常说孙子比孩子爱多。如:

Men onamning quyoshiman,	我是妈妈的太阳和月亮,
Onam meni oyim deydi,	我妈妈叫我 «我的月亮»,
Shodlanib xandon otsam,	如果我没有心情,
Hursand bo'lib jonim deydi.	她会伤心,

爷爷是孩子父亲的父亲, 家庭的依靠人, 被亲戚人最尊重的人, 家庭权威。奶奶是孩子父亲的母亲。对乌兹别克人奶奶有在家里一个特殊的地位, 人家欣赏她. 奶奶不只是家庭的, 而且所有亲戚的友谊与平安保护的人。祖母和孙女之间的关系是很温和和坚强。对爱孩子的乌兹别克人来说, 孙子是爷爷和奶奶的娱乐而且教育的主题。先通过奶奶的教育孩子知道什么是好和什么是坏。成为听话的孩子, 会帮大人做家里的事。如:

Buvijon sochingiz silab,	我用手指梳理奶奶的头发
Barmog'imga o'rayman.	温和地说:
Umringizga umr tilab,	祝您长寿
Sizga sihat so'rayman.	祝您身体健康!

对孩子来说爷爷和奶奶是他的很近亲的人, 所以大部分儿歌关于他们。在儿歌中孩子提出跟爷爷一起放牧的事, 奶奶的好喝的酸奶。一般爷爷和奶奶们住在农村, 所以很多儿歌将孩子的夏天时候在农村经验。在家里父亲对男孩子的教育负责, 母亲对女孩子教育负责. 对父母孩子的每个成功是伟大的荣誉, 替他高兴. 所以依照父亲的建议, 不跟他顶嘴的生活带给孩子完美的未来. “服父亲,就是服阿拉(天地)”. 孩子觉得父亲是他的榜样, 因此在儿歌中我们会发现孩子表达自己对父亲的爱。每个人都一出生就见到善良的人, 她是母亲。每个母

亲的行为对孩子好.我们小的时候,她整晚不睡觉,照顾我们,疼我们,爱我们.对儿童最重要的,最亲近的人是他的爷爷,奶奶,爸爸,妈妈.怪不得,大部分人类儿歌中关于他们.这样孩子会爱自己爱的人,学会尊重长辈.

我们是不同的 - 这是我们的财富。我们在一起 - 这是我们的强项”。乌兹别克斯坦和中国都是一个多民族的国家。乌兹别克斯坦有 130 多个少数民族,而中国有 50 多个。两个国家的政策,都加强了少数民族的平等,不论其种族,人民友谊是现代社会发展的动力。它为所有人民的利益使用最适当的物质和人力资源,很快解决老百姓在经济方面的问题,加强对祖国的防御力量,以保持每个国家的安全和主权。宽容不只是一个简单的容忍,而更多的是尊重别人的人格,个性,自由,尊重其他民族,宗教,所有不同年龄的人。宽容可以把大家团结,创建它们之间的相互了解。因此乌兹别克斯坦与中国儿歌中可以看到通过这种儿歌让小孩子学会互相了解对方,不要侮辱别人,要尊重对方的选择,宗教,自由等等。

第三项 乌中儿歌文化寓意

人生类儿歌，主要是教育小朋友从小爱学习、锻炼坚强的意志，在乌兹别克斯坦人生类的儿歌有，如学习类儿歌：

Qani, keling, do'st-qadrdon, jondosh o'rtoq,	孩子们，来吧，看一看，识字课文。
O'rganinglar sizlar uchun muhim saboq.	你们要认识每个字，要都记住。
Ko'p harflar, bilib oling, tanishinglar,	在书里有很多游戏，又考虑，
Eslab qoling, ular sizga tashna, mushtoq.	又玩看完所有的字母，
Bitiklarda turli-tuman o'yin, savol,	会了解他们的秘密。
Bajaringiz, yo'qsa bo'lar qiyin ahvol.	
Buning uchun harflar sizga do'stu hamroh,	
Sirlaridan voqif bo'ling, topmay zavol.	

热爱祖国类：

Vatan qora ko'zimdir	祖国-我的母亲
Dildan chiqqan so'zimdir	心里说：
Ardoqlayman onamning	我要像爱护母亲一样
Vatan halqi o'zimni	爱护你，爱护全国人民

努力学习的，“太阳当空照花儿对我笑，小鸟说早早早，你为什么背上小书包，我要上学校天天不迟到，爱学习爱劳动长大要为人民立功劳。”“七点半，上学校，北风唱歌我做操，谁还躲在被窝里？喵喵喵，是只小懒猫。”“幼儿园，你真好，图书玩具少不了，小巧巧，背书包，欢欢喜喜来报道，见到老师问声好，老师对她微微笑。”

热爱祖国的，“小小蜡笔穿花衣，红黄蓝绿真美丽。小朋友们聚在一起，画个图画比一比。画小鸟飞在蓝天里，画花朵长在春天里。你画太阳、我画国旗，祖国祖国我们爱你。祖国祖国我们爱你。”“我亲爱的祖国，我亲爱的祖国，我永远依偎着你的心窝，我永远依偎着你的心窝，爱祖国为人民爱祖国为人民”“我亲爱的祖国，你是大海永不干涸，爱祖国为人民，迎着阳光穿过晨

雾。”“国旗国旗多美丽，天天升在朝霞里，小朋友们爱祖国向着国旗敬礼，敬个礼，国旗国旗多美丽，五颗星星照大地，祖国前进我长大，我向国旗敬礼，敬个礼。”“我爱北京天安门，天安门上太阳升，伟大领袖毛主席，指引我们向前进。”

独立是甜蜜的概念。过去的 25 年之内，在世界上独立悬挂的国旗是我们乌兹别克斯坦的国旗。国家独立决定自己的方式发展，发展乌兹别克母语，文化，传统。

独立后的乌兹别克斯坦，乌兹别克语作为我们的官方语言。因为前苏联时候，我们的官方语言是俄语，大部分乌兹别克人只能用俄语交流。独立以后，现在政府鼓励我们学乌兹别克语，诗人作家也写了很多关于乌兹别克语的儿歌，他们让我们的孩子们知道，母语的重要性，而其他语言也要学，

自由生活是幸福的。乌兹别克人好不容易得到这个独立。为了今天的独立很多人牺牲了自己的生命。所以现在通过儿歌，作家们让孩子们知道他们很幸福，因为他们住在独立的国家，就用自己的母语交流，知道的历史，能够学习则是更加幸福的事。在独立的乌兹别克斯坦生活，对每个乌兹别克人都是珍贵的。孩子从小要知道他是乌兹别克人，他的母语是乌兹别克语。除了乌兹别克家长以外，很多少数民族的小孩子们也会说乌兹别克语。

在独立之后，乌兹别克斯开始推崇主体民族的地位，倡导母语，在儿歌中也推出了一些教育小朋友好好学习母语的歌曲。汉语中没有赞扬普通话的，而是一种提倡大家都说普通话，如“鸟有鸟的话，风有风的话，有的像唱歌，有的像吵架，说话不能猜谜语，大家都说普通话”。

结语

建交 25 年来，中乌两国的关系越来越紧密，各领域之间合作与交流越来越频繁。尤其是青年学生的交流与学习这已经成为两国合作、交流的重要组成部分。目前在乌兹别克斯坦学习汉语的人越来越多，而且学习汉语的人群开始出现低龄化的倾向，即从幼儿园开始就学习汉语。因此，针对乌 别克斯坦儿童汉语教学的教学方案设计就显得尤为重要。

儿歌是民族文化中不可或缺的重要组成部分。在乌兹别克斯坦和中国都有大量的儿歌，儿歌对幼年儿童认识这个五彩缤纷的世界、开拓智力具有重要作用，它为孩子们打开接触文字、文学的第一扇窗。儿歌作为一种文学作品，以天籁般的幽默走进孩子幼小的心灵，以活泼、轻快、自然的特点给孩子们童年世界带来了无限乐趣，帮助孩子们增长了知识、陶冶了情操。随着经济社会的不断进步，越来越多的家长更加重视孩子的教育，相信“知识改变命运”，儿歌的语言风格带有易朗诵、易理解、生动活泼的特点，通过儿歌能够吸引孩子们读书、认字的兴趣，培养儿童在语言、性格、道德情操等多方面的发展，因此不管是在中国，还是在乌兹别克斯坦，越来越多的家长开始注重通过儿歌教育孩子。

作为教育的入门工具，乌兹别克儿歌和汉语儿歌到底有什么不同，这对于加强两国文化交流，拓展交流范围具有重要意义。通过研究，我们得出如下结论：

- 第一、 我们总结了乌中儿歌起源与发展。
- 第二、 根据研究目的对乌兹别克斯坦及汉语儿歌的特点进行了比较。
- 第三、 找出了用于乌中儿歌的图像工具和它们的功能。
- 第四、 通过本研究，将乌兹别克斯坦的一些儿歌翻译成了汉语
- 第五、 通过查阅、搜集汉语儿歌，从自然类儿歌、社会类儿歌、人生类儿歌三个方面对两国儿歌进行了比较。

MUNDARIJA

O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining poetik xususiyatlari		Betlar
KIRISH.....		33-40
I Bob. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarini ilmiy asosda o‘rganish tarixi.....		41-52
1.1.	O‘zbek bolalar folklor qo‘shiqlarini ilmiy asosda o‘rganish tarixi.....	41-46
1.2.	Xitoy bolalar folklor qo‘shiqlari tarixini o‘rganish yo‘lidagi izlanishlar.....	47-52
II Bob. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining mavzu doirasi, janr xususiyatlari.....		53-80
2.1.	O‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarida tabiat mavzusining yoritilishi.....	53-63
2.2.	Jamiyat haqidagi tushunchalarning o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlari matnida aks etishi.....	64-75
2.3.	O‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarining xalq ijtimoiy madaniyati bilan bog‘liqligi.....	76-80
Xulosa.....		81-82
Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.....		83-85
Ilova.....		86-97

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasi Birinchi prezidenti I.A.Karimov ”Yuksak ma‘naviyat-yengilmas kuch“ asarida ta‘kidlab o‘tganlaridek, Vatanimizning kelajagi, xalqimizning ertangi kuni, mamlakatimizning jahon hamjamiyatidagi obro‘-e‘tibori, avvalambor, farzandlarimizning unib-o‘shib, ulg‘ayib, qanday inson bo‘lib hayotga kirib borishiga bog‘liqdir.¹⁷

Yuqorida ta‘kidlangan so‘zlarga asoslanib shuni aytib o‘tish joizki, hozirgi kun yoshlari, ya‘ni biz mamlakatimizning ilm-fan, san‘at, madaniyat va ma‘rifat, texnika sohalarida hamda ma‘naviy taraqqiyoti yo‘lida o‘z hissamizni qo‘shib, mamlakatimiz va xalqimizning yuksalishi yo‘lida sobitqadamlik bilan chuqur izlanishlar olib borishimiz lozim. Yangi jamiyat asoslarini qurayotgan bir vaqtda yoshlarni sog‘lom va barkamol avlod etib tarbiyalashda, shubhasiz, ilm-fan taraqqiyoti juda katta ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston va Xitoy Xalq Respublikasi o‘rtasidagi diplomatik aloqalar 25 yil davomida barqaror va mustahkam rivojlanib bormoqda. Munosabat doirasida ikki mamlakat orasidagi aloqalar ortib, o‘zaro siyosiy ishonch chuqurlashmoqda, savdo-iqtisodiy, energetik, transport va ilmiy-texnik hamkorlik tobora kengayib, o‘zining yorqin natijalarini ko‘rsatmoqda. Iqtisodiy sohada mamlakatlararo qulaylik yaratish tartibi amal qilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev: ”O‘zbekiston va Xitoy aloqalari ko‘p asrlik tarixga ega bo‘lib, Buyuk ipak yo‘li davriga borib taqaladi. Xalqimiz o‘rtasida azal-azaldan barqaror savdo-sotiq, ilm-fan va gumanitar aloqalar yo‘lga qo‘yilgani, madaniyatlarimiz, an‘ana va urf-odatlarimiz bir-birini boyitgani haqida ko‘plab yorqin misollar tarix sahifalariga muxrlangan. Izchil va muttasil rivojlanib borayotgan, jahonda ulkan nufuz va ta‘sirga ega Xitoy

¹⁷ I.A. Karimov Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch, T.: “Ma‘naviyat”, 2008. –B.154

O‘zbekistonning yaqin va ishonchli hamkoridir. Mamlakatlarimiz o‘rtasidagi aloqalar mustahkam an‘anaviy do‘stlik, o‘zaro anglashuv va hurmat ruhida muntazam rivojlanib bormoqda”, -deb ta‘kidlab o‘tgan¹⁸.

Hozirgi kunda O‘zbekiston-Xitoy munosabatlarining yanada mustahkamlanishi, mamlakatlararo tuzilayotgan ta‘lim shartnomalari, mamlakatimizga chet ellik til mutaxassislarining taklif etilayotganligi ta‘lim samarasini oshirish, o‘quvchi-talabalarda o‘rganilayotgan tilga bo‘lgan qiziqishning yanada ortishiga muhim asosdir. Ma‘lumki, til, eng avvalo, kishilarning o‘zaro muloqot qurolidir. Ammo tilning betakror va beqiyos vazifalari bu bilangina tugamaydi. Til xalq tarixi, madaniyati va ma‘naviyatining buyuk merosi hamdir. Til o‘zida ifodalangan xabarlarni o‘z bag‘rida saqlab, avloddan avlodga yetkazuvchi, tarixning qahrli, beshavqat sinovlaridan asrab olib o‘tuvchi buyuk vosita, qurol hamdir. Shu sababli tilni xalq nafaqat muloqot quroli, balki buyuk madaniy-ma‘naviy meros sifatida doimo qadrlab kelgan. Qayd qilingan xususiyatlar, ayniqsa, bolalar xalq qo‘shiqlarida yorqin ko‘rinadi. Chunki dunyoda biror bir xalq yo‘qki, kelajak davomchisi bo‘lgan bolalar qo‘shiqlarining qadimgi tarixi yoki bugungi istiqboli to‘g‘risida qayg‘urmagan bo‘lsa. Bolalar folklor qo‘shiqlari xalq tarixining o‘ziga xos darakhchilaridir. Bu qo‘shiqlar, o‘zida poetik xususiyatlardan tashqari, qimmatli tarixiy, etnografik, etikaviy va estetik, diniy- mifologik va hattoki musiqiy ma‘lumotlarni ham mujassam qilgan bo‘ladi. Demak, bolalar folklor qo‘shiqlari qadimiy ajdodlarimiz bizga qoldirgan buyuk madaniy, lisoniy merosdir. Bu merosda xalqimizning ma‘naviy va madaniy, milliy qadriyatlari o‘z ifodasini topgan. Shu o‘rinda O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A.Karimovning quyidagi fikrlarini eslash o‘rinli bo‘ladi: ”...birinchi navbatda milliy madaniyatimiz, xalq ma‘naviy boyligining ildizlariga e‘tibor berish zarur. Bu xazina asrlar davomida misqollab to‘plangan. Tarixning ne-ne sinovlaridan o‘tgan. Insonlarga og‘ir damlarda

¹⁸ Sh.M. Mirziyoyev Press-service.uz Mirziyoyev: O‘zbekiston Xitoy bilan hamkorlikdan manfaatdor

madad bo'lgan. Bizning vazifamiz shu xazinani ko'z qorachig'idek asrash va yanada boyitishdan iboratdir¹⁹.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, davlatning xalq ijodiyoti masalalariga alohida e'tibor berayotgani, respublikamizning viloyat, shahar va tumanlarida xalq ijodiyoti markazlarining faoliyat yuritayotganligi bejiz emas. Buning natijasida xalq poetik ijodiga, xususan, bolalar folkloriga e'tibor kuchaydi. Avvallari turli sabablarga ko'ra unutilgan ko'pgina xalq og'zaki ijodiyoti namunalari tiklandi, qadimgi bolalar qo'shiqlari mavkuraviy qarashlar, shaxsiy munosabat va mayllar, shuningdek, boshqa xil salbiy munosabatlardan xalos qilindi.

Milliy g'oya va mafkura o'z mazmunida ma'naviy va madaniy me'rosimiz, milliy qadriyatlarimizni mujassam etadi. Madaniy va ma'naviy meros avlod-ajdodlarimiz tomonidan yaratilib bizgacha yetib kelgan bebaho xazinadir. Undan yosh avlod tarbiyasida foydalanish, shu orqali ularni ona-Vatanga, xalq tarixi, tili, madaniyati, urf-odat va an'analariga muhabbat ruhida tarbiyalash ta'lim tizimi oldidagi o'z dolzarbligini yo'qotmaydigan vazifalardandir.

O'zbek xalq poetik merosi xazinasida kattalar bilan kichik yoshdagi bolalar ma'naviy dunyosini o'zida uyg'unlashtirgan bolalar folklor musiqa asarlari, bolalar qo'shiqlari ham muhim o'rin tutadi. Bunday qo'shiqlar o'zida bolalar hayoti, ruhiyati, bolalarga xos turli o'yinlar, aytishuvlar, hayvonot va o'simliklar, tabiat hodisalari bilan bog'liq holatlarni o'ziga xos ifoda etishi bilan ajralib turadi. Bolalar qo'shiqlari ham xalq musiqasining ommaviy turlari singari badiiy va g'oyaviy mazmunga ega bo'lib, matni sodda, nihoyatda ixcham, o'yin-raqs bop xarakterga egaligi bilan o'ziga xoslik kasb etadi.

Bunday qo'shiqlar bolalarning ruhiy, aqliy dunyoqarashiga mos soddaligi, ko'proq harakatli o'yinlar bilan ijro etilishi, kuylashga osonligi va bolalar diqqatini o'ziga tez jalb qilish xususiyati tufayli ulardan ta'lim-tarbiya tizimida keng foydalanish uchun qulaylik tug'diradi.²⁰

¹⁹ I.A. Karimov Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch, T.: “Ma'naviyat”, 2008.-B.107.

²⁰ Boychechak -Toshkent G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1984.-B.101-319.

Bolalar folklor qo‘shiqlarini ta’lim-tarbiya jarayoniga keng tadbqiq etish, shu orqali o‘‘sib kelayotgan yosh avlodni milliy qadriyatlarimizni teran his qiluvchi, xalq musiqasiga hurmat, uni sevish, qadrlash orqali ong, milliy nafosat ruhida tarbiyalash ishlarini, eng avvalo, pedagoglar zimmasiga yuklash kerak. Qolaversa, oilada ham bu yo‘nalishga alohida e‘tibor berish lozim.

Xullas, bolalar folklor qo‘shiqlari orqali o‘quvchi-yoshlarning musiqiy madaniyatini, ma‘naviy va badiiy estetik tarbiyalashning pedagogik va metodik tizimini yaratish, bugungi kungacha to‘plangan mavjud tajribalarni o‘rganish, turli viloyatlarda faoliyat yuritayotgan folklor-etnografik ansambllar faoliyatini o‘rganish, ular repertuaridagi bolalar folkloriga tegishli namunalarni to‘plash, tadqiq qilish, umumlashtirish va ta’lim jarayoniga tatbiq etish orqali ta‘limning milliy asoslarini mustahkamlashga erishish mumkin.

Mavzuning dolzarbligi. Bitiruv malakaviy ishimizning mavzusi ”O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining poetik xususiyatlari“ deb nomlanadi. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining poetik xususiyatlari doimo o‘zbek va xitoy folklorshunoslari e‘tiborini o‘ziga jalb etib kelgan va hozirda ham alohida e‘tiborga molik mavzular sirasidan o‘rin egallaydi.

Shu kungacha to‘plagan ma‘lumotlarimizga tayanib shunga guvoh bo‘ldikki, xitoy bolalar qo‘shiqlarining rivojlanish tarixi, o‘ziga xos xususiyatlari faqat lingvistik nuqtayi nazardan tahlil qilingan ekan. Bu fikrni o‘zbek bolalar qo‘shiqlarini o‘rganish, ularning poetik xususiyatlarini tahlil qilish borasida ham aytish mumkin. Ammo o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarini bir-biriga taqqoslab, ularning janr jihatdan turlari, o‘ziga xos badiiy xususiyatlaridagi o‘xshashlik, shuningdek, farqli jihatlari ilmiy asosda biror bir fundamental tadqiqot ishlarida amalga oshirilmagan. Boshqacha qilib aytganda, bu mavzu hali o‘z tadqiqini topmagan. Demak, o‘zbek va xitoy adabiyotshunosligida hali tadqiqini topmagan muammolardan birini ikki xalq bolalar qo‘shiqlarining qiyosi tushunchasi tashkil etadi. Bu tushuncha o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarining barcha turlarini belgilash, badiiy xususiyatlarini aniqlash va ularni bir-biriga taqqoslab, aniq xulosalarga kelishni talab qiladi. Qayd qilingan muammoning

o'rganilishi o'zbek va xitoy bolalar folklori sohasi uchun prinsipial, ilmiy ahamiyatga ega, chunki hozirda o'zbek va xitoy bolalar qo'shiqlarining o'xshash va farqli tomonlari aniq belgilangan emas.

Yuqorida qayd qilinganlar ushbu bitiruv malakaviy ishi mavzusining dolzarbligini belgilaydi.

Mavzuning o'rganilganlik darajasi. O'zbek adabiyotshunosligida bolalar folklor qo'shiqlarini tadqiq qilish o'tgan asrning 20–yillaridan ilmiy asoslarda olib borila boshlandi. Hozirda o'zbek bolalar folklor qo'shiqlarining ba'zi bir turlari bo'yicha salmoqli fundamental tadqiqotlar yaratilganligini, bolalar qo'shiqlari xalq orasidan yig'ib olinib, to'plam holida bir necha bor nashr etilganligini qayd qilish mumkin. Ushbu ishlarning aksariyati E. Peshcherova, Elbek, I. Akbarov, Yu. Rajabiy, M. Alaviya, X.Razzoqov, J. Qobulniyozov, Z. Xusaynova, F. Jahongirov, Y. Sultonov, G'ozim Olim, Hodi Zarif, T. Mirzaev, M. Murodov, B.Sarimsoqov, F.Jahongirov, H.Razzoqov, S.Ruzimboev, N. Qobulniyozov, O.Safarov kabi folklorshunoslar tomonidan amalga oshirilgan.

O'tgan asrning yetmishinchi yillaridan boshlab respublikamizning janubiy viloyatlari, Buxoro, Samarqand, Qashqadaryo, Surxandaryo, qisman Xorazm va Turkmanistonning Farob tumani hamda Morjuy shaharlarida, qishloqlarida bolalar folklorini kuzatish ishlarini olib borilgan, juda ko'p namunalar yozib olingan. 12 yil davomida yig'gan bolalar qo'shiqlarining umumiy miqdori 20 ming satr atrofida bo'lib, shundan o'n besh ming misradan ziyodrog'i o'zbek tilidadir.

Xitoy folklorshunos olimlari ham bolalar folklor qo'shiqlari mavzusida tadqiqot ishlarini olib borishgan. Shu o'rinda Seng Zhi Pin, Chen Yan Chiu, Vang Jin He, Luo Shu Lin, Chen Lin, Hu Jun Jing, Zhou Shu Yun, Chay Sia, Vang Ke, Hu Vey Ming, Li Ming kabi olimlarning nomlarini zikr etish mumkin. Xitoy bolalar folklori tarixiga bag'ishlangan tadqiqotlar orasida adabiyotshunos olim Seng Zhi Pining ishlari alohida ajralib turadi. U o'z ishlarida bolalar qo'shiqlari nafaqat bolalar ruhiyatida, balki butun insoniyat uchun katta ahamiyat kasb etishiga alohida urg'u beradi. Mashhur folklorshunos olim Chen Yan Chiu bolalar folklorining qadimgi

zamonlardan to hozirgi kunga qadar bo'lgan o'zgarishlarni tahlil qilar ekan, ularning o'ziga xos badiiyligini, uning asosida chinakam san'at asariga xos lingvopoetik xususiyatlar namoyon bo'lishini alohida qayd etadi. Xitoy adabiyotshunos olimi Vang Jin He bolalar qo'shiqlarining qofiya shakllari va turlari qofiyaning o'ziga xos xususiyatlari, qonuniyatlari xususida ilmiy izlanishlar olib borgan. Folklorshunos Luo Shu Lin bolalar qo'shiqlari klassifikatsiyasi, ularning o'ziga xos xususiyatlari hamda qo'llanishini chet tillarini o'qitish metodikasi, bu borada darslik va o'quv qo'llanmalari yaratishda o'rni beqiyos ekanligini yetarli materiallar asosida dalillashga harakat qiladi. Tadqiqotchi Chen Lin bolalar folklor qo'shiqlari matnida qo'llangan badiiy tasvir vositalarining badiiyligni oshirishdagi o'rni, Shuningdek, so'zlarni qo'llashda o'ziga xos xalqchilik motivlarining aks etishini alohida ta'kidlab o'tadi.

Qayd qilingan sezilarli ilmiy yutuqlarga qaramasdan, o'zbek va xitoy bolalar folklor qo'shiqlarining badiiy xususiyatlari qoniqarli aniqlangan va o'rganilgan, deb bo'lmaydi. Avvalo, o'zbek va xitoy bolalar folklor qo'shiqlarining turlari, janrlari, undagi ishlatiladigan tasviriy vositalarning o'xshash va farqli tomonlari kabi muammolar hali tadqiq qilinganicha yo'q. Bu hol ilmiy tadqiqlarda, ta'lim jarayonida muayyan qiyinchiliklarni tug'dirmoqda. Shu sababdan o'zbek va xitoy bolalar folklor qo'shiqlarining barcha turlarini belgilash, ularni umumiy tarzda tavsiflash, ya'ni o'zbek va xitoy bolalar folklor qo'shiqlarini o'ziga xosligini aniqlash mavzusi ham nazariy, ham amaliy jihatdan dolzarbdir.

Bitiruv malakaviy ishining obykti va predmeti. Ishning tadqiq obykti o'zbek va xitoy bolalar folklor qo'shiqlarining poetik xususiyatlaridir. Bitiruv malakaviy ishining predmeti esa o'zbek va xitoy bolalar folklori kiruvchi qo'shiqlarning tur va janrlari, poetik xususiyatlarini tasniflash, har qaysi turga kiradigan bolalar qo'shiqlarining xalq og'zaki poetik ijodida tutgan o'rni va ahamiyatini tadqiq qilishdir. Har ikki xalqning bolalar qo'shiqlari materiallari folklor va badiiy adabiyot matnlaridan, matbuot va boshqa xil nashrlar sahifalaridan to'plandi. Shuningdek, ishda ba'zi tarixiy yozma obidalar tilida uchraydigan bolalar xalq qo'shiqlari materiallari ham o'rni bilan tahlilga tortildi.

Bitiruv malakaviy ishining ilmiy va nazariy ahamiyati. Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, uning ilmiy xulosalari o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarini tashkil etuvchi matnlarning tur va janrlari, poetik xususiyatlari, ular o‘rtasidagi o‘xshashlik va tafovutlar haqidagi ilmiy tasavvurlarni kengaytiradi. Ishning nazariy xulosalari va tahlillari o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining hozirga qadar tadqiq qilinmagan tomonlarini kelgusida o‘rganish uchun nazariy manba bo‘lib xizmat qiladi. Ishning ilmiy xulosa va tahlillaridan o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlari bo‘yicha maktabgacha, umumiy o‘rta ta‘lim va oliy o‘quv yurtlari uchun oquv qo‘llanmalari yaratishda, bu soha bo‘yicha tanlanma kurslar o‘qitishda hamda ilmiy seminarlarda foydalanish mumkin. Ishning faktik materiallari va ularning ishdagi tahlillari o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlari to‘plamlarini tuzishda qo‘l keladi.

Bitiruv malakaviy ishining maqsadi. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining poetik xususiyatlarini aniqlash, ularni muayyan mezonlar asosida qiyoslab tasniflash, o‘xshash va farqli tomonlarini aniqlash, o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarining har ikki xalq folklorshunosligida o‘rnini belgilashdir.

Bitiruv malakaviy ishining vazifalari. Yuqorida qo‘yilgan maqsadni amalga oshirish uchun quyidagi vazifalar qo‘yildi:

1. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlari tarixi va rivojlanish bosqichlarini o‘rganish.
2. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining mavzu doirasi, janr xususiyatlarini belgilash va ularni mavzuiy hamda nominativ belgisiga ko‘ra tasniflash.
3. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlari matnining badiiy xususiyatini oshirishda xizmat qiladigan tasviriy vositalarni aniqlash va ularning matnda tutgan o‘rnini belgilash.
4. O‘zbek bolalar qo‘shiqlarini xitoy tiliga badiiy tarjima qilish va ularni janr talablari asosida ilmiy tavsiflash.
5. Xitoy bolalar qo‘shiqlarini o‘zbek tiliga badiiy tarjima qilish va ularni janr talablari asosida ilmiy tavsiflash.

Bitiruv malakaviy ishining tadqiqot usuli. Ishning metodologik asosini mustaqillik davrida O‘zbekiston davlatida xalq merosini keyingi avlodlarga yetkazish borasida chiqarilgan qonun va farmoyishlar, shuningdek, folklorshunoslik fani erishgan ilmiy-nazariy konsepsiyalar tashkil qiladi.

Ishda hozirgi davr jahon folklorshunosligida bolalar xalq qo‘shiqlarini tadqiq qilish bo‘yicha qo‘llanayotgan ilmiy metodlardan, shuningdek, badiiy tahlil, tavsifiy, zidlash (oppozitsiya), ilmiy tasniflash tahlil usullaridan foydalanildi.

Bitiruv malakaviy ishining ilmiy yangiligi. Ishda o‘zbek folklorshunosligida birinchi bor o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining poetik xususiyatlari tadqiq qilindi va quyidagi muammolarga javob olindi:

- o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlari tarixini o‘rganish yo‘lidagi izlanishlar ilmiy asosda o‘rganildi;
- o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining mavzu doirasi, janr xususiyatlari belgilandi va ular mavzuiy hamda nominativ belgisiga ko‘ra tasniflandi;
- o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlari matnining badiiy xususiyatini oshirishda xizmat qiladigan tasviriy vositalar aniqlandi va ularning matnda tutgan o‘rni belgilandi;
- o‘zbek bolalar qo‘shiqlari xitoy tiliga badiiy tarjima qilindi va ular janr talablari asosida ilmiy tavsiflandi;
- xitoy bolalar qo‘shiqlari o‘zbek tiliga badiiy tarjima qilindi va ular janr talablari asosida ilmiy tavsiflandi.

Bitiruv malakaviy ishining tuzilishi. Ushbu bitiruv malakaviy ishi kirish, ikki bob, umumiy xulosa, ilova hamda adabiyotlar ro‘yxatidan iborat. Ishning umumiy hajmi 97 sahifani tashkil qiladi.

1-bob. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarini ilmiy asosda o‘rganish tarixi

1.1. O‘zbek bolalar qo‘shiqlarini ilmiy asosda o‘rganish tarixi

O‘zbek bolalar folklori uzoq asrlardan beri mavjud. Bunga kattalar ham, bolalar ham bab-baravar hissa qo‘shganlar. Kattalar butun bir sistemadan iborat bolalarni erkalash poeziyasini yaratganlar, bolalarga mo‘ljallab ajoyib-g‘aroyib ertaklar to‘qiganlar, ularning zehni chaxlovchi topishmoqlar, nutqini rivojlantiruvchi tez aytishlar ijod qilganlar.

O‘zbek bolalar folklorida bolalikning qalb tebranishlari, qiziqish va ehtirolari, voqelikka munosabatlari o‘ziga xos ifodasini topgan. Bolalar shular bilangina cheklanmaganlar, ijtimoiy- tarixiy taraqqiyot taqozosi bilan kattalar repertuariga daxldor ayrim folklor namunalarini o‘zlashtirib, “o‘zlariniki” qilib borganlar. Bugungi kunda topishmoqlar, tez aytishlar va qo‘g‘irchoq teatrining tom ma‘noda bolalarniki bo‘lib qolgani hech kimda shubha uyg‘otmaydi.

Bizda o‘zbek bolalar folklori namunalarini yozib olish ishlari ancha kech boshlandi. O‘tgan asrning o‘rtalaridan boshlab, ayrim rus oriyentalistlari, umuman, turkiy xalqlar folkloriga e‘tibor bera boshladilar. Jumladan, N. P. Ostroumov va A. Vasilevlar o‘zbek topishmoqlarini to‘plab nashr ettirdilar. A. Divaev qozoq va qirg‘iz allalarini, Shuningdek, qozoq bolalari o‘yinlarini to‘plashga kirishdi. A. N. Samoylovich tatarlarning tez aytishlari, V. Gordlevskiy usmonli turklar va M. F. Gavrilovlar qirgiz tez aytishlariga oid kuzatishlarini e‘lon qildilar. N. P. Pantusov qirg‘izlarning ”To‘qqiz qumaloq“ o‘yinini tavsifladi²¹. Ammo bunday kuzatishlar qat‘iy sistemali yo‘nalishga ega bo‘lmaganligidan turkiy xalqlar bolalar folkloriga xos barcha jarayonlarni to‘la aks ettira olmasa-da, turkiy xalqlar bolalar folklorini to‘plashdagi muayyan bir bosqich sifatida favqulodda ilmiy qimmatga molik. Shuningdek, er-xotin N.Nalivkin va M. Nalivkinlarning Farg‘ona vodiysida o‘zbek bolalari turmushiga oid kuzatishlari ham e‘tiborga loyiq. Ular bolalarning o‘tmishdagi ayrim o‘yinlari, shuningdek, ”Oq terakmi, ko‘k terak?“, ”Yo, ramazon“ singari qo‘shiqlariga ham to‘xtalغانlar. Bu ma‘lumotlar faktlarni tarixan

²¹ Самойлович А. Н. Крымско-татарские скороговорки. Сб. Музея Аитр. Этногр.; т. У, вып. 1, с. 197.

muqoyasi qilishda qimmatlidir.

O‘zbek bolalar folklori namunalarini yozib olish ishlari, asosan, sobiq ittifoq davrida kengroq yo‘lga qo‘yildi. Jumladan, M. S. Andreev O‘rta Osiyo xalqlari orasida keng tarqalgan «Havzak-havzak» ovutmachog‘ining 13 namunasini to‘plab nashr ettirdi. Rozi Olim Yunusov ”Alla to‘g‘risida bir necha so‘z“ maqolasini e‘lon qildi. O‘zbek bolalari o‘yinlarini, mavsum va marosimlarga oid o‘yin qo‘shiqlarini va o‘yinchoqlarini to‘plash va etnografik jihatdan o‘rganishda E. M. Peshcherova alohida g‘ayrat ko‘rsatdi. Shu tariqa 20-yillardayoq o‘zbek bolalar folklorshunosligining tamal toshi qo‘yila boshlagan edi. 30-yillarda o‘zbek bolalar folklori namunalarini yozib olish va nashr etish, o‘quv dasturlariga, darslik va majmualarga kiritish ishlari bir qadar jonlandi. Elbek tomonidan tartib berilib, 1937-yilda chop etilgan ”Bolalar qo‘shig‘i“ to‘plami ana shu yo‘ldagi dastlabki jiddiy urinish bo‘ldi²².

O‘zbek sovet folklorshunosligining asoschisi professor Hodi Zarif tashabbusi bilan tuzilgan majmualarda bolalar folklori namunalariga ham joy berildi. Keyinchalik bu o‘ziga xos an‘anaga aylana bordi. Natijada 80-yillarga kelib, bolalar folklori namunalarini bog‘cha bolalariga mo‘ljallangan majmualarga kiritish, hatto ayrim janrga oid asarlar namunasini ular didiga muvofiqlashtirib, rasmlil, bezakli qilib nashr etish anchagina yaxshi yo‘lga qo‘yildi.

Shuni ham aytish kerakki, mavsum va marosim qo‘shiqlariga tayanilib, ularning ijodkori har qachon kattalar bo‘lganini e‘tirof etish evaziga bolalar qo‘shiqchiligini cheklash hollari ham ko‘zga tashlanadi. To‘g‘ri, marosimlarni kattalar uyushtirganlar. Ularning o‘tkazilish tartiblarini ham, rasm-rusumlarini va qo‘shiqlarini ham kattalar ijod etganlari rost. Lekin unutmashlik lozimki, shu marosimlarning aksariyati bolalar ishtirokisiz o‘tmagan hech bo‘lmaganda bolalar tomoshabin sifatida unga qatnashganlar va kattalar bajargan ishlarni ko‘rgach, o‘sha marosimni keyin o‘yinda muqallid qilib o‘zlari bajarganlar, shu muqallidlariga yarasha qo‘shiqlarni to‘qiganlari ham ayni haqiqat. Binobarin, bolalarning ham o‘z

²² Bolalar qo‘shig‘i. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun xalq adabiyoti. To‘plovchi Elbek, Toshkent, 1937. –B.34.

marosim va mavsum qo'shiqlari yuzaga kela boshlagan. Bu jarayon davr o'tishi, turmush sharoitining o'zgarishi, yangicha sotsial munosabatlarning tug'ila borishi tufayli, u yoki bu marosimniig tamoman yuqolishi, yo shunchaki kattalar o'rtasida nufuzini yuqotishi natijasida o'sha marosim bolalar o'yini yoki ijrochiligida yashash shakliga o'tishi bilan yanada chuqurlasha borgan. Aytaylik, "Yo, ramazon" tipidagi qo'shiqlar qachonlardir kattalar repertuarida paydo bo'lgan. Inqilobiy davr va yangi sotsial munosabatlar taqozosiga ko'ra bolalar repertuarlariga o'tib hozirgacha yashab kelmoqda. Hozir bu tipdagi qo'shiqlarga kattalar repertuarining namunalari sifatida qarash mutlaqo asossizdir. Bunday holatni "Boychechak", "Chitti gul" tipidagi mavsum qo'shiqlari misolida ham ko'rish mumkin.

Yu.Rajabiy, M. Alaviya, X. Razzoqov, J. Qobulniyozov, Z. Xusaynova, F. Jahongirov, Y. Sulstonov va boshqalar tomonidan yozib olingan. Biroq shuni aytish kerakki, nashr etilgan material hali juda oz bo'lib, o'zbek bolalar qo'shiqchiligining yaxlit manzarasini tasavvur etishga imkon bermaydi. Buning oqibatida qadimiy va muttasil yangilanib borayotgan o'zbek bolalar qo'shiqchiligi, qolaversa, butun bolalar folklori birmuncha qashshoq tasavvur etilmoqda. Bu narsa o'zbek bolalar folklorini to'plashga jiddiy kirishish va nisbatan mukammal to'plamlar tuzishni taqozo eta-di.

Kattalar hamisha o'z farzandlarini o'ylab yashaganlar — mehnat va ijod bilan shug'ullanganlar. Bu jarayon ularda bola va uning taqdiri to'g'risida qayg'urish majburiyatining tobora chuqurlashuvi tarzida kechib, talay qo'shiqlarning tug'ilishiga sabab bo'lgan. Ayniqsa, chaqaloqni parvarish etish mas'uliyati behad katta bo'lgan. Onalar ana shu murakkab mas'uliyatni zimmalariga olganlar, o'tkir zakovat, tadbirkorlik, beqiyos insoniy mehribonlik evaziga o'zlari goho tushunib, goho tushunmay, bolalarni tarbiyalab, o'stirish bilan mamlakatning kelajak tarixini va demak, dunyo tarixini ham tarbiyalab yetishtirganlar. Bu yo'lda qo'shiq ularga madadkor bo'lgan: bolalarini qo'shiq bilan uxlatganlar, yig'lasa kuylab ovutganlar, erkalaganlar, hatto qo'shiq bilan chaqaloqqa daxldor rasm-rusumlarni bajarganlar. Shu zaylda allalar, aytim-olqishlar, ovutmachoqlar,

erkalamalar, qiziqmachoqlar yuzaga kelgan. Shuni ham aytish zarurki, allalar, aytim-olqishlar, ovutmachoqlar, erkalamalar, qiziqmachoqlarning ijod etilishida barcha kattalar: otalar, buvilar, bobolar, amma-yu xolalar qatnashgan bo'lsalar-da, baribir, onalar yetakchi mavqeda turganlar. Qolaversa, o'sha amma-yu xolalar, buvilar ham, avvalo, ona edilar. Shu sababli xalq og'zaki poeziyasining ana shu namunalarini onalik folklori tarzida umumlashtirish va xarakterlash asoslidir.

Beshik qo'shiqlari chaqaloq uch yoshni to'ldirgunigacha aytilsa, ikkinchi guruhga mansub qo'shiqlar bola tug'ilganidan to 6—7 yoshga to'lgunigacha ijro etiladi va ular beshik bilan bog'lanmaydi. Bular suyish qo'shiqlari bo'lib, erkalamalar, ovutmachoqlar, qiziqmachoqlardan tarkib topgan, shu ma'noda erkalash poeziyasi xalq pedagogik dahosining ifodasi bo'lib, keyinchalik bolalar uchun maxsus adabiyotni yuzaga keltirishda muhim manbaga aylandi.

Tag'in shunday qo'shiqlar silsilasi ham borki, ularni kattalar qachonlardir u yoki bu munosabat bilan to'qiganlar. Bular marosim va mavsum taronalari bo'lib, davr o'tgani sayin yangicha sotsial o'zgarishlar taqozosiga ko'ra ijtimoiy-estetik mohiyati va mavqeyi o'zgarib turgan, aniqrog'i, ijtimoiy-ma'naviy ehtiyojga ko'ra kattalar repertuaridan bolalar repertuarlariga o'tgan. "Boychechak", "Chittigul" mavsumiy va "Yo, ramazon" marosimiy qo'shiqlari kabi. Natijada bolalar qo'shiqchiligida mavsum va marosim taronalari yuzaga kelishiga asos solingan.

Shu bilan kattalar safida o'sha marosimlarga qatnashgan bolalarning o'zlari ham talay taqlidiy qo'shiqlar ijod etganlar, bolalikning o'ziga xos mavsumiy an'analarini yaratganlar va shu mavsumlar mohiyatiga munosib badihalar, yalinchoqlar, hukmlagichlar to'qiganlar. Shu tariqa kattalar rahnamoligida, aniqrog'i, ular bilan bevosita hamkorlikda bolalarning o'z mavsum va marosim taronalari yuzaga kelgan. Bularda xalq etnografiyasining tarixiy ildizlari saqlab qolingan va shular ta'sirida bolalarning kattalarnikidan farq qiladigan etnografiyasi yuzaga kelgan.

Ulg'ayish ehtirolari, o'yinlar, kattalar bilan munosabatlar, hayotda o'z mavjudligini anglay borish shav-qu zavqlari murg'ak qalblardagi tebranishlarni rang-barang ohanglarda tovlantirib, bolalarning o'zlarini ham qo'shiqchi-shoirlarga aylantirib

qo‘ygan. Shu yo‘sinda bolalar ham ijod eta boshlaganlar va aytish mumkinki, ular yaratgan qo‘shiqlar o‘zbek bolalar folklorining xilma-xil janrlarga boy eng katta tarkibiy qismini tashkil etadi. Binobarin, ularga bolalar qo‘shiqlari sifatida qarash tabiiydir.

Bolalar qo‘shiqlari ijro o‘rni, ijtimoiy-estetik mohiyati jihatidan xilma-xil bo‘lib, ularni uch guruhga ajratib o‘rganish maqsadga muvofiqdir:

1.*O‘yinga chorlovchi qo‘shiqlar.* Ma‘lumki, bolalar ko‘pchilik o‘yinlarining asosini harakat tashkil etadi va ular harakatli o‘yinlar deb yuritiladi. Biroq bolalar ijrochiligida shunday qo‘shiqlar ham borki, ular harakatdan iborat ana shu o‘yinlarning qaysidir qismi mazmundorligini to‘ldirishga xizmat qiladi: yo o‘yinga chorlaydi, yo o‘yinga zamin bo‘ladi, yo o‘yin uchun shart vazifasini o‘taydi, ya‘ni o‘yinga muqaddimalik vazifasini bajaradi, yo o‘yindagi harakatning yo‘nalishini belgilab, dramatik holatni yuzaga keltiradi; yo o‘yinga yakun yasab, ishtirokchilarni tarqalishga da‘vat etadi. Bu tipdagi qo‘shiqlar o‘yin tarkibidagi komponent hisoblanadi. Chorlamalar, cheklashmachoqlar, guldur-guplar, sanamalar, o‘yin-qo‘shiqlar va tarqalish qo‘shiqlari ana shunday xarakterga ega.

2.*Ma‘naviy o‘yinlar.* Bularni so‘z o‘yinlar deb ham yuritishadi. Bolalar so‘z bilan o‘ynab, ma‘naviy kamolot pillapoyalaridan ildamlaydi. Bola o‘z kamolotining ilk bosqichida so‘z ma‘nosini anglashdan yiroq turadi. Biroq so‘zning sehrli olamiga u bilan o‘ynab turib kira boradi. Onalar allalarining nazokatli ohangi bilan tanglayi kutarilgan bolakay endi tovushlarning mo‘jizakor ohanglaridan huzurlana boshlaydi. Eng muhimi, shunday huzurlanish zavqini o‘zi uchun o‘zi kashf etishga intilib, asta-sekin so‘zlar hosilasidan tug‘ilgan ritmlarning harakatga yoki fikrga omuxta tarovatidan ma‘no o‘qishga mayli kuchaya boradi.

3.*Turli qo‘shiqlar.* Onalar allasidan ritmik uquvi shakllana boshlagan kichkintoylarda 2—5 yoshliklaridanoq o‘z xatti-harakatlari, o‘yinlarini ritmik jihatdan baholash mayli tug‘iladi. Bu shunchaki baholash bo‘lmay, ularning o‘sha xatti-harakatlari, o‘yinlaridagi hayotiy mazmunli ritmga solishdan iborat poetik ko‘tarinkilik hisoblanadi. Shu sababli ular shovqin solib aytiladi va aksar holatlarda

ikki misradan oshmaydi. Tovushlar shovqinining ritmik garmoniyasi hosilasi boʻlgan bunday qiqillamalar bolalar faoliyatida ilk poetik ijod akti hisoblanishi bilan qimmatlidir.

Turli yoshdagi bolalarning voqelikga poetik munosabatlari chuqurlashgan sayin qoʻshiqlar ham shakl, ham mazmun jihatidan teranlashib, takomillashib boradi. Shu zayilda uchlik, toʻrtlik, beshlik, otilik va sakkizlik shaklidagi namunalari yuzaga kelgan. Ayniqsa, toʻrtlik shakli bolalar repertuarida keng tarqalgan.

Kompozitsion jihatdan dialog asosida qurilgan qoʻshiqlar ham bir talay. Odatda bunday qoʻshiqlar aytishuvlar (aytishmalar) ham deyilgan.

Hajman anchayin uzun qoʻshiqlar ham bor; rus bolalar folklorshunosligida ular katta qoʻshiq nomi ostida ajratib taʼkidlangan. Xullas, qoʻshiqlar qanday hajmda va shaklda boʻlmasin, asosan, bolalar yoshi va saviyasi darajasida ijtimoiy voqelikka poetik munosabatlarning ifodasi sifatida bitilgan.

Bolalar ham hazil-mutoyibaga alohida ragʻbat bilan qarashadi. Bir-birlarida tabiiy yoki maʼnaviy kamchiliklarni payqashgan zahotiyuq, tap tortmasdan, ayashmay, avvaliga nomga qofiyadosh laqab topib, keyinroq — jarayon chuqurlashgani sari shu laqabning ohangdoshligiga omuxta ritmgga uygʻunlashgan hazilni chuqurlashtirib mazax qilishadi, tegishishadi, hatto ota-onalaridagi nojuya xatti-harakatlarni ham boplab yuzlariga solishadi. Bolalar aql-idroklari tulisha va teranlasha borgani sayin sotsial voqelikka ham faolroq munosabatda boʻlishga harakat qiladilar. Shu faol munosabat jarayonida oʻzlari payqagan ijtimoiy illatlarni masxaralash darajasida jurʼat seza boshlaydilar. Ana shunday assotsiatsiya zamirida satirik va yumoristik qoʻshiqlar silsilasi yuzaga kelgan. Oʻzbek bolalar ogʻzaki poeziyasida qofiyadosh laqablar va tegishmachoqlar singari yumoristik asarlar bilan bir qatorda satira oʻti yarqirab turgan masxaralamalar ham anchaginadir.

1.2. Xitoy bolalar qo‘shiqlari tarixini o‘rganish yo‘lidagi izlanishlar

Xitoy Xalq Respublikasida xitoy bolalar folklori bo‘yicha juda ko‘plab ilmiy izlanishlar olib borilgan. Ushbu ilmiy izlanishlar har tomonlama bo‘lib, bular bolalar qo‘shiqlarining tarixini o‘rganish, bolalar qo‘shiqlarini madaniyat va sportning bir ajralmas qismi sifatida talqin etish xususidadir.

1. Bolalar qo‘shiqlari tarixini o‘rganish. Seng Zhi Pin (2003-y.) xitoy bolalar folklori tarixi borasida ko‘p ilmiy izlanishlarni amalga oshirdi. Uning fikricha, bolalar qo‘shiqlari nafaqat bolalar ruhiyati uchun, balki butun insoniyat uchun ham katta ahamiyat kasb etadi.²³ Chen Yan Chiu (2011-y.) bolalar folklorining qadimgi zamonlardan to hozirgi kunga qadar bo‘lgan o‘zgarishlarni tahlil qildi, qolaversa, xitoy bolalar qo‘shiqlarining jozibasini barchaga namoyish qildi. Hu Jun Jing (1998-y) xitoy bolalar qo‘shiqlarining turlari borasida, xususan, bolalar qo‘shiqlarining ahamiyati va vazifalari to‘g‘risida ham ilmiy izlanishlar olib bordi.

2. Bolalar qo‘shiqlarini madaniyat va sportning ajralmas qismi sifatida o‘rganish. Zhou Shu Yun (2003-y.) “4-may harakati”dan so‘ng bolalar qo‘shiqlarida o‘yin, bebosh bolalik, sehrgarlik, ijodkorlik kabi xususiyatlarni mavjud ekanligi borasida izlanishlar olib bordi. Vang Ke (2008-y.) “4-may harakati”dan so‘nggi bolalar qo‘shiqlarining ko‘lami borasida tadqiqotlar olib borgan. Uning fikriga ko‘ra, bolalar qo‘shiqlarining hajmi va bir-biriga uyg‘unlashuvini ta‘minlash, foydalanilayotgan tilning sofliigi va qofiya bilan hamnafas bo‘lishi, bolalarga xos quvnoqlik kabi barcha xislatlarni o‘zida mujassam etmog‘i kerak.²⁴ Vang Jin He (2008-y.) lingvistik nuqtayi nazaridan bolalar qo‘shiqlari matnining qofiyalanishi, qofiya turlari, qofiyaning o‘ziga xos xususiyatlari hamda qofiyalanish qonuniyatlari haqida ilmiy izlanishlar olib borgan. Luo Shu Lin (2011-y.) bolalar qo‘shiqlari klassifikatsiyasi, o‘ziga xos xususiyatlari hamda qo‘llanilishini “Chet tillarini o‘qitish metodikasi” hamda “Chet tilarini o‘qitish borasida darsliklar, materiallar yaratish” kabi sohalarda o‘rni beqiyos ekanligini o‘z izlanishlarida isbotlab berdi.

²³ 曾志平. 传统儿歌魅力探源. 成都师范高等专科学校学报, 2003, 3: 12.

²⁴ 王科. 文学儿歌文体范式研究. 福建论坛: 社科教育版, 2008 (6): 42-44.

²⁵Chen Lin (2007-y.) esa bolalar qo‘shiqlarining millat madaniyatida tutgan o‘rniga urg‘u berib, asosan, diqqatini shu masalaga qaratdi.

3. Bolalar qo‘shiqlarining ta‘lim jarayonidagi o‘rni. Yi Po (2009-y.)ning izlanishlari bolalar qo‘shiqlarining maktabgacha bo‘lgan ta‘limda muayyan tilni o‘rganishdagi o‘rni haqida bo‘lib, aynan shular unga tegishli ilmiy ishlarning tadqiqot obyekti tashkil etadi. Uning fikriga ko‘ra, bolalar qo‘shiqlari orqali ular dunyo bilan tanishtirish, sodda til orqali ularga bilim berish, bu esa o‘z o‘rnida, bolalarda so‘z boyligini oshirishda, to‘g‘ri talaffuz qilishni o‘rganishda, nutq ohangini shakllantirishda hissiy beqiyosdir. Chen Ay Fen (2008-y.) Shanhai shahrida joylashgan bir maktabgacha bo‘lgan ta‘lim muassasasida tajriba o‘tkazdi. Ushbu tajribalar natijasida hozirda mavjud bo‘lgan bolalar qo‘shiqlari va tarbiya masalasi bilan bog‘liq bir necha muammolarga yechim topildi. Jin Siao Fang (2009-y.) bolalar qo‘shiqlari bolalik davri uchun muhim bog‘lovchi vazifasini bajaradi, deb ta‘kidlab o‘tgan.²⁶ Li Shu Hong (1994-y.) esa rasmlar va bolalar qo‘shiqlari o‘rtasidagi munosabatning ta‘lim jarayonida o‘rni haqida qimmatli ma‘lumotlar bergan. Tang Lu Ping (2007-y.) bola yoshlik davridanoq musiqa bilan aloqaga kirishishi uning kelgusidagi rivojlanishidagi o‘rniga alohida to‘xtalgan. U bolalar qo‘shiqlari ularga tilni o‘zlashtirishda, so‘z boyligini oshirishda hamda o‘z fikrini erkin bayon etishda kata ahamiyatga egaligini o‘z ilmiy ishida ta‘kidlab o‘tadi. Li Yi (2009-y.) o‘z olmiy ishlarida maktabgacha ta‘lim muassasalarida foydalaniladigan bolalar qo‘shiqlarining ta‘lim-tarbiyaga bo‘lgan ta‘siri, ularni tanlash mezonlari, bunda, avvalambor, yoshlik xususiyatlari, mavzu jihatidan ularga qiziq bo‘lgan qo‘shiqlar tanlash kerak ekanligini ta‘kidlab o‘tgan. Huang Lu Ming (2008-y.) bog‘cha yoshidagi bolalarning nutqlarini rivojlantirishdagi muhim xususiyatlarni o‘rganib chiqqan. U bolalar qo‘shiqlarining ularda ijobiy, ezgu vazifalarni shakllantirishi, tilga bo‘lgan qiziqishini orttirishi, chiroyli talaffuz ko‘nikmalariga ega bo‘lishidagi ahamiyatiga e‘tibor qaratadi. Zhao Zhi Fang (2005-y.) kichkina yoshdagi bolalarda

²⁵罗树林. 试论儿歌教学的特点及其对“对外汉语教学”的启示[J]. 湖北经济学院学报(人文社会科学版), 2011, 11: 95.

²⁶金晓芳. 开启儿童学习之门的“金钥匙”——自编儿歌在幼小衔接时期的应用价值[J]. 人民教育, 2009, 3.

ingliz tilini qo‘shiqlar orqali o‘rgatish, ularda chet tiliga bo‘lgan qiziqishini orttirish va quvnoq muhitda tilni o‘zlashtirishni maqsadga muvofiq degan fikrni aytib o‘tgan.²⁷ Shu Hua (2003-y.) ham ingliz tilini o‘rganadigan kichik yoshdagi bolalarda bolalar qo‘shiqlarining ahamiyati haqida izlanishlar olib borgan. Uning aytishicha, bolalar qo‘shiqlarini o‘qish eslab qolish qobiliyatini oshiradi, tilga nisbatan sezgini shakllantiradi, taqlid qilish qobiliyatini o‘stiradi.²⁸ Hu Vey Ming (2005-y.) boshlang‘ich ta‘limda ingliz tilini bolalar qo‘shiqlari orqali amalga oshirish haqida ilmiy izlanishlar olib bordi. Chay Sia (2012-y.) ingliz tilidagi bolalar qo‘shiqlarida uslublarning mohiyati to‘g‘risida tadqiqotlar olib borgan. Li Ming (2006-y.) esa ingliz tilidagi bolalar qo‘shiqlari va turli o‘yinlar orqali boshlang‘ich ta‘lim yoshidagi bolalarga bu tilni o‘rgatish jarayonidagi muhim xususiyatlar, bular orqali yuqori natijalarga erishish mumkinligini ilmiy asosda tahlil qilingan uslubiy qo‘llanma yaratdi.

Yuqorida keltirib o‘tilganlardan ko‘rinib turibdiki, bolalar qo‘shiqlarining rivojlanish tarixi, o‘ziga xos xususiyatlari hamda ta‘lim jarayonidagi ahamiyati xususida ko‘p izlanishlar olib borilgan. Ammo o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarini taqqoslash borasida hali ma‘lumotlar yetarli emas. Qolaversa, o‘zbek va xitoy tillaridagi bolalar qo‘shiqlari taqqoslab, ularning o‘xshash va farqli jihatlari o‘rganib chiqilmagan. Ushbu bitiruv malakaviy ishida o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarini taqqoslash orqali O‘zbekistonda xitoy bolalar qo‘shiqlari vositasida xitoy tilini yanada chuqurroq o‘rgatish mumkin degan xulosaga keldik.

Xitoyliklarni o‘zbek madaniyati bilan tanishtirish maqsadida o‘zbek bolalar folklori namunalarini xitoy tiliga tarjima qilish maqsadga muvofiq deb o‘ylaymiz.

Tarjima bu so‘z san‘atining yuqori darajasi hisoblanadi. Tarjimondan uzoq muddat davomida tilning sir-asrorlarini o‘rganish talab etiladi, qolaversa, tarjimon amaliyotda to‘plangan bilimlaridan foydalangan taqdirdagina tarjima texnikasi o‘zining ijobiy natijasini beradi. Odatda, tilni o‘rganish jarayonida ”tinglash, gapirish, o‘qish, yozish, tarjima qilish“ kabi malaka ko‘nikmalari zarur bo‘ladi. Chet tilini

²⁷赵志方. 儿歌在小学英语教学中的应用. 小学教学设计: 英语, 2005, (7): 108-109.

²⁸管淑华. 试谈小学英语儿歌教学. 教育实践与研究, 2003, (5): 43-44.

o'rganishdagi eng qiyin bosqich tarjima hisoblanadi. Shuni aytish joizki, xitoy tili va boshqa chet tillar orasidagi farq katta, nafaqat pin yin yozuvi, balki iyeroglifik yozuv ham xitoy tilini yanada murakkablashtiradi. Bu esa xitoy tiliga tarjima qilishni qiyinlashtiradi. Shuning uchun o'zbek tilidagi bolalar qo'shiqlarini xitoy tiliga aniq, mohirona tarjima qilish qiyin masala.

Shunday bo'lishiga qaramasdan, yuqori darajadagi tarjimon bo'lishga intilish, tarjimaning asosiy mezonlarini puxta egallash va ulardan amaliyotda mohirona foydalanish kerak. Tarjima nazariyasi tarjimashunoslikning asosiy masalasi sanaladi. Bu yo'nalishda ko'p izlanishlar olib borilgan. Tarjimondan asliyatga tog'ri, mazmunga o'z istagi bo'yicha o'zgartirishlar kiritmasdan, tarjima qilinayotgan tilning grammatik xususiyatlarini inobatga olgan holda tarjima qilish talab etiladi. Ingliz tarjimoni Tay Te Chin bu haqda quyidagi fikrni keltirib o'tadi: "Tarjima asliyatdagi butun mazmuni tarjimadan so'ng ham to'laligicha saqlab qolishi kerak. Tarjima qilingan matn asliyatdagi ruhiyatni o'zida aks ettira olishi kerak. Tarjima qilingan matn tushunarli va aniq tilda yozilgan bo'lishi kerak".²⁹

Amerikalik olim Eugene A Nida tarjima qilingandan so'ng asl nusxani albatta o'qib tarjima bilan mos kelishini tekshirib ko'rmoq kerakligini aytadi. Tarjimaning sifati nima bilan o'lchanadi? Qanday qilib tarjimani boshqalar uchun tushunarli qilish mumkin? Gap tuzilishi grammatik jihatdan to'g'ri kelmasa-chi? degan savollarga olim shunday javob beradi: "Tarjima qilingan qo'lyozmani o'quvchi o'rnida o'qib ko'rish kerak, shundagina mazmun o'quvchiga qay darajada yetkazilgani ma'lum bo'ladi. So'zma-so'z, aynan mos tarzda tarjimaga erishish mumkin emas. Bunda manbadagi asosiy ma'noni yetkazib berish orqali tarjimani muvaffaqiyatli amalga oshirish mumkin".³⁰

Xitoyning mashhur tarjimoni janob Zhu Guang Chiyen shunday deydi: "Badiiy asarlarning deyarli barchasini tarjima qilish mumkin, tarjima

²⁹王科. 文学儿歌文体范式研究. 福建论坛: 社科教育版, 2008, (6): 42-44 页.

³⁰赵志方. 儿歌在小学英语教学中的应用. 小学教学设计: 英语, 2005, (7): 108-109 页.

qilingan shakl asliyatga yaqin keladi, ammo yuz foiz aniqlikka erishish bu faqatgina orzu, xolos“.³¹

Xitoyning faylasufi Chan Fu Seng tarjimaning 3 ta tamoyilini ishlab chiqqan. Bular: ”Sin, Da, Ya“dir. ”Sin“ bu rostgo‘ylik, ”Da“ tarjima ravon bo‘lishi, ”Ya“ esa ifodalash usulining jozibasini ifodalaydi. Bu tarjima aniq, ravon va tushunishga oson bo‘lmog‘i kerakligiga ishoradir.. Mashhur yozuvchi Lu Sun tarjimada ”Sin“ va ”Shun“ga intilish kerak deb hisoblagan. ”Sin“ asl nusxaga mos kelishi kerak bo‘lgan jihatlardir. Ularga quyidagilar kiradi: mazmun, g‘oya, tuyg‘u, uslub va h.k. Asl nusxaning mazmuni tarjimada to‘laqonli aks etishida ”Shun“ning ahamiyati katta. Bunda so‘zlarni matnga mos ravishda tanlash, jumlar ravon tuzilgan bo‘lishi, tarjima qilinayotgan tilning ifodalash usullariga to‘g‘ri kelishi nazarda tutilgan. ”Sin“ va ”Shun“ bir tizimni tashkil etadi, ular bevosita bir-biri bilan chambarchas bog‘liq. Shuningdek, tarjima shakliga noo‘rin qisqartirishlar kiritish, mazmuni o‘zgartirish mumkin emas. Shuning uchun matnlar o‘zbek va rus tillaridan xitoy tiliga tarjima qilinganda, yuqorida keltirilgan mezonlarni e‘tibordan chetda qoldirmaslik zarur. Tarjima asl nusxaga mos bo‘lishi, jumalarning ravon tuzilganligi, uslub saqlanib qolganligi kabi talablar bajarilgandagina, tarjimada millatning madaniyati, turmush tarzi aks etadi.

Ma‘lumki, bolalar qo‘shiqlari bir necha turlarga bo‘linadi. Bu jarayonda o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlaridagi o‘xshash va farqli jihatlari ko‘zga tashlanadi. Xitoyning ”中国大百科全书“ (”Xitoy ensiklopediyasi“), ”中国儿歌的研究“ (”Xitoy bolalar folklorini tadqiqi“), ”儿童文学教程“ (”Bolalar adabiyoti darsligi“) larida bolalar qo‘shiqlari quyidagi turlarga bo‘lingan: 1.Tabiat haqidagi bolalar qo‘shiqlari.2. Jamiyat haqidagi bolalar qo‘shiqlari. 3.Insoniyat haqidagi qo‘shiqlari.

Tabiat haqidagi qo‘shiqlarda, asosan, kichik hayvonlar, o‘simliklar, tabiat hodisalari o‘z ifodasini topgan. Masalan, mushuk, kuchuk, quyon, sabzi, karam, qor

³¹王科. 文学儿歌文体范式研究. 福建论坛: 社科教育版, 2008, (6): 46-48 页.

parchasi, qorbobo, oymomo va hokazo. Jamiyat haqidagi qo‘shiqlarda esa oilani doir ifodalovchi tushunchalar, transport vositalarining nomlari, etiketga oid so‘zlar, qisqartmalar, bayramlar va boshqalar o‘z aksini topadi. Insoniyat haqidagi qo‘shiqlarining xususiyatlari biroz boshqacha. Ular uyqu, jismoniy harakat, chiniqish,, mehnatsevarlik kabi mazmundagi bolalar qo‘shiqlarni o‘z ichiga oladi.

To‘laqonli o‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarini taqqoslash maqsadida (muallif Ya.M.) internet saytlari, tashriflar va kutubxona orqali o‘nlab kitoblarni o‘qib chiqdik va ularni o‘zbek tilidan xitoy tiliga tarjima qilishga harakat qildik. Bular orasida internet saytlarida berilgan materiallar katta miqdorni tashkil qiladi. Bu qo‘shiqlar matnini nafaqat o‘qish mumkin, balki videomateriallar orqali tomosha qilish, hatto musiqa jo‘rligida birgalikda kuylash ham mumkin. Xitoy bolalar qo‘shiqlari bilan yaqindan tanishish, tadqiq qilish maqsadida ko‘plab xitoylik do‘stlarning fikr-mulohazalarini ham o‘rgandik bilan, ularning bolalik davrlarida aytgan qo‘shiqlarini yozib oldik. Shuningdek, bolalar folklori aks etgan kitoblar bilan ham tanishdik. Masalan, ”0-3 岁学儿歌“ (”Nol-uch yoshgacha bolalar qo‘shiqlari“), ”365 夜儿歌“ (”365 tun bolalar qo‘shiqlari“), ”童谣大“ (“Allalar to‘plami”), ”快乐儿歌“ (”Quvnoq bolalar qo‘shiqlari“), ”儿歌童谣“ (”Kichik bolalar qo‘shiqlari to‘plami“) va h.k.

2-bob. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining mavzu doirasi, janr xususiyatlari

2.1. O‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarida tabiat mavzusining yoritilishi

Bolalar folklor qo‘shiqlari bog‘cha yoshidagi bolalarni tabiatdagi tirik organizmlar bilan tanishtirishda yordam beradi. Masalan, hayvonlar, turli xil o‘simliklar, tabiat hodisalari, kichik yoshdagi bolalarda ularga nisbatan tasavvurni shakllantirish, ularga nisbatan bilimlarni oshirishga, qolaversa, hayotda tabiatni asrab avaylash, hayvonlarni parvarish qilish kabi odatlarni kamol topishida bunday qo‘shiqlarining o‘rni katta. O‘zbek bolalar folklor qo‘shiqlarida tabiatga oid qo‘shiqlar juda ko‘p.

Turmushda ko‘p uchraydigan hayvonlarni tasvirlovchi o‘zbek bolalar qo‘shiqlarida qo‘y va ot obrazlarini ko‘p uchratishimiz mumkin.

Ushbu bitiruv malakaviy ishida qo‘llanilgan bolalar qo‘shiqlari “Boychechak” bolalar folklor to‘plamidan foydalanilgan. Masalan:

Dada, siz olib bergan	爸，你给我买的小洋
Qo‘zichoq hech yurmaydi.	怎么也不想走路？
Ko‘tarib qo‘ymaguncha,	你把它站起来呀！
Qiziq, o‘zi turmaydi.	奇怪，它自己不想站起来？

Bir otim bor ajabgina,	我有一头出色的马
Dumchasi bor gajakkina,	它有一条独特的尾巴
Hali kelsa, ko‘rasiz,	你们看，它快过来了
Kula-kula o‘lasiz!	看到了，就会笑得不得

O‘zbek bolalar xalq qo‘shiqlarida qushlar obrazi ham uchraydi. Fikrimizning isboti sifatida quyidagi badiiy parchani keltirib o‘tamiz:

Qaldirg‘och, g‘och-g‘och,	燕子，燕子
Eshigingni tezroq och.	

Eshigingni ochmasang,
Menga yordam bermasang,
Do‘stlashmayman sen minan
Gaplashmayman sen minan.
Ashulalar aytmayman,
Uchib kelsang qo‘ymayman.

请你把你的门给我打开
如果你不原意开门
那就我不帮助你了
那就我不原跟你交朋友了
那就我不原跟你说话了
那就我不原给你唱歌了
你飞来找，我也不欢迎。

Tabiat hodisalarini o‘zida aks ettiruvchi qo‘shiqlar o‘zbek folklorida hajman ko‘p. Biz quyida ulardan namunalar keltiramiz.

Ha mayli-yo, ha mayli,
Tog‘da o‘sar gulxayri.
Bog‘da yana nima bor?
Shirin-shakar meva bor.
-Unda nima qilamiz?
-Kiring, qoling, bilasiz,
Ha mayli-yo, ha mayli,
Qilay bog‘-u gul sayli.
Olma, anor, shaftoli,
Pista, bodom, qaroli.
Olxo‘ri-yu olchalar,
Chillaki-yu bolchalar:
Bizni to‘yib yeng, -deydi,
Bizda ko‘p davo, -deydi,
Dardga biz shifo, -deydi.

好了，好了
在山上长出了杖红
在果园里有什么？
甜甜的果实
-在那儿你想做什么？
-请进来
好了，好了
那我参观果园吧
苹果，石榴，桃子
开心果，扁桃仁，李子，
李子，樱桃
它们对我说：把我们吃了吧！
我们对你们身体有好处
我们能治好你们的很多病。

Hilolajon, Hilola,
Tog‘ boshi to‘la lola.
Qani chiqib bir dona
Terib oling-chi, bola.
Ketgan qushlar uzoqdan
Yana bizga qaytadi,
Kurtak ochgan shoxlarda
Sayrab qo‘shiq aytadi.

茜罗拉，茜罗拉！
在山上长着许多郁金香
你快点儿去吧！
快给我们采吧！
秋天飞走的鸟，
又飞回来了。
树上长出了新叶，
鸟儿在树上唱歌。

O‘simliklarni tasvirlovchi qo‘shiqlar o‘zbek bolalar qo‘shiqlarida salmoqli o‘rin egallaydi. Biz quyida shu mavzuda yozilgan qo‘shiqlardan namunalar keltirib o‘tamiz.

Boychechagim boylandi,
Qozon to‘la ayroni.
Ayroningdan bermasang,
Qozon-tovog‘ing vayroni.
Qattiq yerdan qazilib chiqqan boychechak,
Yumshoq yerdan yugurib chiqqan boychechak.
Boychechakni tutdilar,
Tut yog‘ochga osdilar.
Qilich bilan chopdilar,
Baxmal bilan yopdilar.
Qattiq yerdan qazilib chiqqan boychechak,
Yumshoq yerdan yugurib chiqqan boychechak.
Boychechagim bolasi,
Qulog‘imda donasi
Donasin olay desam,
Chiqib qoldi onasi

我的雪花莲长出来了
锅里盛满着酸奶
如果你不给我酸奶
我就把你的锅砸破
从硬地长出来的雪花莲
从软地长出来的雪花莲
把雪花莲抓住了
把它挂在木柴上
用军刀切光了
丝绒铺满大地
从硬地长出来的雪花莲
从软地长出来的雪花莲
我的雪花莲有孩子
我把它戴在耳朵上

想把一支拾起来
突然它妈妈来了

Xitoy bolalar qo‘shiqlari orasida hayvonlar haqidagi qo‘shiqlar o‘zbek bolalar folklor qo‘shiqlariga nisbatan juda ko‘p. Masalan: Kichik it haqida:

不要大人背，
不要大人抱，
自己走路自己跑；
就是有点不太妙，
尾一摇，腿一翘，
不讲卫生乱尿尿

Kattalarning orqasida turmagin,
Sen ularga, aytay zinhor tegmagin,
O‘z yo‘linda, mayli yurgin,yugurgin,
Shuni aytay, sen bo‘lmain odobsiz,
Dumini silkitib, oyog‘ini ko‘tarar,
Hamma yoqni iflos qilib bo‘zarar.

Kapalak haqida:

追追，蝴蝶飞。
飞远啦，不见啦，
飞过竹篱笆，
变成一朵花

Kapalak baland uchar,
Quvlayman, quvlayman
Uzoqlarga uchib ketdi,
Ko‘rmayman, ko‘ramayman,
Bambukli to‘siqdan o‘tib,
Gulga aylandi qoldi.

Kichik maymuncha haqida:

不洗头，不洗澡，
头上痒痒，身上痒痒，

Boshini yuvmas,cho‘milmas,
Boshini, tanasini qashalaydi,

痒的小手到处挠

Qo‘l-oyog‘in tinmay qashalar.

Tuya haqida:

骆驼骆驼好家伙，
驮起大山一座座，
几天不喝不叫渴，
几天不吃不喊饿

Tuya uy hayvoni,
O‘z bugrida katta tog‘ni yetaklab yurar,
Kunlab suv ichmasa-da chanqoq nima
ekanligini bilmas,
Kunlab tuz tortmasa-da ochlik nima
ekanligini bilmas.

Kichik cho‘chqa haqida:

猪儿有双小皮鞋，
泥里水里到处踩，
又不洗来又不晒，
不讲卫生有谁爱？

Cho‘chqada bir juft kichik charm oyoq
kiyimlar bor,
Loyni istagancha bosadi,
Na cho‘miladi, na quyoshda toplanadi,
Tozalikni bilmaydiganlarni axir kim
yaxshi ko‘radi?

Xitoy bolalar folklorida tabiatda mavjud bo‘lgan borliqni ifodalovchi bolalar qo‘shiqlari ham mavjud. Masalan, oy haqida :

月牙弯弯，像只小船，
爬上树梢，挂在天边
船儿摇摇，落在窗前，
来接宝宝，天上游玩

Oy aylanadi, xuddi kichik qayiq kabi,
Daraxtning eng cho‘qqisiga chiqadi,
Osmonga osilib oladi.
Qayiq kabi tebranadi,
Deraza yoniga yaqinlashar,
Bolakayni ko‘rgani va uni

Osmonlarda o‘ynagani chaqirar.

Bahor haqida:

白似雪，香似蜜，
红似霞，黄似梨。
花儿开，真美丽，
蝴蝶飞来又飞去

Qor kabi pok, asal kabi mazali,
Tonggi bulutlar kabi qizg‘ish,
shaftolidek sariq.
Gullar ochilibti, qanchalar go‘zal,
kapalaklar osmon uzra u yerdan
bu yerga uchaverar.

Yoz haqida:

夏天到，真热闹，
花蝴蝶，舞儿跳，
小知了，吹口哨，
蜜蜂采蜜忙坏了
小花猫，不学好，
藏在树下睡觉觉。

Keldi yoz, yaxshi kayfiyat hukm
surmoqda,
Kapalaklar gullar tepasida gir
aylanib raqsga tushar,
Hushtak ovozlari eshitilar,
Asalarilar asal yig‘ish bilan band.
Mushukvoy esa hech ish
qilgisi kelmas,
Daraxt ortiga berkinib mazza
qilib orom olar.

Kuz haqida:

鸭梨黄橙橙，苹果红彤彤。
葡萄紫莹莹，山楂似红灯。
果园大丰收，农民乐融融。

Nok, apelsin, qip-qizil olma.
Uzum shodasi yarqirar,
Qizil chiroq kabi tovlanar do‘lana.
Bog‘larda hosil mo‘l-ko‘l,
Dehqonlar xursand.

Qish haqida:

门口有个雪娃娃，
张着嘴巴不说话。
我拿苹果去喂它，
叫它不要想妈妈。

Eshik ortida turar bir Qorbobo,
Bir so‘z aytolmay yig‘lardi tinmay.
“Onangni o‘ylama”- dedim men unga,
Yupatib bir olmani unga ilindim.

Xitoy bolalar folklorida o‘simliklarni ifodalaydigan bolalar qo‘shiqlari miqdori ancha.

Masalan: Kungaboqar haqida:

太阳太阳，爱种花，
上阳台把种撒；
种出盆盆太阳花。

Sevimli, suyuqli kungaboqarim,
Ayvonga chiqib soch nurlaringni;
Guldonga ekilgan
Mening kungaboqarim.

Bodring haqida:

头朝下，玩单杠，练倒挂。
甩一甩，荡一荡，
一天一天在长大。

Boshi pastga boqib turar,
Turnikda o‘ynagisi kelar.
Silkitib, tebratsa,
Kundan kunga o‘sib borar.

Qulupnay haqida:

红红脸儿长麻点，
戴着绿帽扎小辫；
辫儿一根帽上翘，
羞羞答答躲叶间。

Qip-qizil yuzlarida chiqqan kunjut,
Boshiga kiyib olibdi yashil qalpoq;
Qalpoq ustida bir o‘rim, yaproqlar
Ortidan uyalib boqib turar u bizga.

Tarvuz haqida:

一个绿球圆又圆，
切成四块月弯弯；
空了好像小船翘，
星星颗颗来坐船。

Ham yashil, ham dum-dumaloq,
Kessa bo‘ladi to‘rtta yarim oy;
Ichi bamisoli qayiq,
Osmon bo‘m-bo‘sh bo‘lib qolganday,
Axir hamma yulduzlar qayiqni ichida
olgan joy.

Qarag'ay haqida:

小松树，爬山崖，
学着要把积木搭；
青色积木像小山，
一二三，搭高啦！
搭高了，长大了，
自己搭成小宝塔。

Tog'ga chiqdi qarag'ay,
Kubikcha o'ynagani,
Yashil kubik misli bog',
Yig'ildilar misli tog',
Bir, ikki, uch deyishdi va qal'aga
aylanishdi.

O'zbekistonning tabiiy sharoitlaridan kelib chiqqan holda, shuni aytishimiz mumkinki, o'zbek xalqi asosan go'sht mahsulotlarini iste'mol qilishga odatlangan. Bu o'z-o'zidan shu va shu kabi holatlar o'zbek xalq qo'shiqlarida ham o'zining badiiy ifodasini topgan.

Qadim zamonlardan o'zbek xalqining ajdodlari mol, qo'y, echki, ot kabi hayvonlarga o'zgacha e'tibor bilan qaraganlar. Chunki aynan shu hayvonlar ularning iste'mol mahsuloti, transport vositasiva shaxsiy mulkining bir turi hisoblangan. Insonlarning aynan shu hayvonlarga nisbatan muhabbatlari maishiy hayotda ham aks etgan. Insonlar qayerda, qachon uchrashib qolishlaridan qat'i nazar birbirlaridan: "Mol-qo'ylaring yaxshimi?" -deb so'rashgan. Bu savol chuqur ma'no kasb etgan. Agar javob tasdiq ma'nosida bo'lsa, demak, bu insonning yashash tarzi yaxshi degan fikrga kelishgan. O'zbek xalqi mehnat jarayonida ushbu hayvonlarni kuzatib, xarakter xususiyatlarini ham o'rganishgan va ulardan bolalar xalq qo'shiqlarini yaratishda unumli foydalanganlar. kuchidan foydalanganlar, balki ko'p detallar orqali ularning turmush tarzi, ularning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganib, ularni o'zbek bolalar folklor qo'shiqlarini yaratishda foydalanganlar.

Ma'lumki, qadimda mol o'zbek xalqi uchun muhim ozuqa manbai hisoblangan. Chunki mol bu go'sht, sut va teri manbaya sanalgan. Qo'y va echki ham o'zbek xalqining sevimli hayvonlariga aylangan. Ayniqsa, ajdodlarimiz echki sutini inson organizmi uchun juda foydali deb hisoblashgan. Shu sababli endigina farzand

ko‘rgan ayol bolasini ko‘krak suti bilan boqa olmasa, echki sutidan foydalangan. Odatda, echki hukmronlik qilish xususiyatiga ega bo‘lgani uchun, qo‘ylarni ular bilan birga o‘tlatganlar. Mehmon tashrif buyurganda, echkining go‘shiti dasturxonga tortilmagan. Echkidagi qaysarlik xususiyati shunday yo‘l tutishga sabab bo‘lgan. Yana bir sabab shuki, echki go‘shiti yosh bolalalarga berilmaydi. Xalq orasida ”echki xarakter“ degan ibora bejizga aytilmagan. O‘zbeklar, o‘z turmush tarzini hisobga olgan holda, farzandlarini erkalab ”toychoq‘im, qo‘zichog‘im, bo‘talog‘im“ deb atashgan. O‘zbek bolalar folklor qo‘shiqlarida biz yuqorida nomlarini zikr etgan hayvonlar tasvirini uchratishimiz mumkin. Qadimdan o‘zbek xalqining eng muhim faoliyati bu chorvachilik hisoblangan shu sababli, bolalariga yoshlikdan ularga e‘tiborli bo‘lish, g‘amxo‘rlik qilish kabi odatlarni o‘rgatganlar.

Xitoy tilida esa ko‘proq mushuk, kuchuk, quyon kabi hayvonlar haqida qo‘shiqlar yaratilgan, Masalan,

小兔子乖乖，	Quyonginam, yuvvoshginam,
把门开开，妈妈要进来	Eshikni och onam keldilar

Mushuk haqida qo‘shiq

妈妈织毛衣，	Onam kiyim to‘qar，
小猫真有趣，	Mushukni qiziqishi oshar，
抱着毛线团，	U yerdan-bu yerga sakrab，
蹦来又蹦去	Iplarni miriqib o‘ynar

Ushbu qo‘shiqlarda hayvonlarning o‘ziga xos bo‘lgan xususiyatlari, ularning insonlarga bo‘lgan munosabati aks ettirilgan.

O‘zbek va xitoy madaniyatida yil fasllariga nisbatan bo‘lgan munosabat o‘xshash: har bir yil fasl dehqonlarning hosil olishiga ta‘siri katta. Bu ham bolalar qo‘shiqlarida o‘z aksini topgan. O‘zbekistonda Xitoy kabi 4 fasl mavjud bo‘lib, har bir fasl o‘z ranggiga ega. Masalan, qish oq rang, bahor va yoz yashil, kuz fasli uchun

sariq va qizil ranglar ramz sanaladi. Ko‘plab davlatlar qo‘shiqlarida kuz fasli qarilik, qayg‘u timsolida qo‘llaniladi, Xitoyda esa xursandchilik fasli hisoblanadi. Kuz faslida hosil bayrami nishonlanadi. O‘zbek bolalari uchun ham bu fasl xursandchilikni anglatadi, chunki aynan kuz faslida ko‘plab meva va sabzavotlar pishadi, qolaversa, uzoq muddatli yozgi ta‘tildan so‘ng o‘quvchilar o‘z sinfdoshlari bilan uchrashish imkoniga ega bo‘ladilar.

Qish faslida O‘zbekiston va Xitoy davlatlarida ko‘p o‘xshash jihatlar ko‘zga tashlanadi. Har bir bolalar qo‘shiqlarida qish faslini aks ettiruvchi qor parchasi, chang‘i uchish, do‘stlar bilan Qorbobo yasash kabi tasvirlarni ko‘rishimiz mumkin. Yana shu narsani aytish joizki, 31-dekabrda O‘zbekistonda Yangi yil bayrami keng nishonlanadi. Bolalar ushbu bayramda Qorbobodan sovg‘a kutadilar. Bolalar yangi yil uchun she‘r yod olishlari va Yangi yil kechasi uni Qorboboga ifodali o‘qib berishlari kerak, aks holda Qorbobo ularga sovg‘a bermaydi. Ushbu bayram an‘anaviy bo‘lmasa-da, lekin Sobiq ittifoq davridan boshlab keng nishonlanadi. Xitoy bolalari Bahor bayramini (xitoyliklarning an‘anaviy Yangi yil bayrami) nishonlaganda, maxsus qo‘shiqlarni yod oladilar. Yoz fasli barcha bolalarning sevimli fasli bo‘lsa kerak, sababi yoz faslida bolalar yozgi ta‘tilga chiqadilar, ko‘chaga chiqib do‘stlari bilan o‘ynashlari mumkin. Odatda, o‘zbek bolalari yozgi ta‘tilda bobo va buvilarini ko‘rgani boradilar, butun yoz fasli davomida suv havzalarida suzadilar, quvlashmashoq, koptok o‘ynaydilar. Xullas, har yerda bolalar kulgusini eshitish mumkin bo‘ladi.

Yoz fasli haqida:

Olma, anor, shaftoli,	苹果, 石榴, 桃子
Pista, bodom, qaroli.	开心果, 扁桃仁, 李子
Olxo‘ri-yu olchalar,	李子, 樱桃
Chillaki-yu bolchalar:	它们对我说: 把我们吃了吧!
Bizni to‘yib yeng, -deydi,	我们对你们身体有好处
Bizda ko‘p davo, -deydi,	我们能治好你们的很多病。
Dardga biz shifo, -deydi.	

Ammo bahor fasli yoz faslidan oldin, qish faslidan so‘ng keladi. Shu sababli bahor fasli uzoq kutilgan fasl bo‘lib, u qalblarga iliqlik olib keladi, butun tabiat yangilanadi.

Masalan,	
Ketgan qushlar uzoqdan	秋天飞走的鸟，
Yana bizga qaytadi,	又飞回来了。
Kurtak ochgan shoxlarda	树上长出了新叶，
Sayrab qo‘shiq aytadi.	鸟儿在树上唱歌。

2.2 Jamiyat haqidagi tushunchalarning o‘zbek va xitoy jamiyat bolalar qo‘shiqlari matnida aks etishi

Jamiyat haqidagi bolalar qo‘shiqlari mazmunini bolalarni kichikligidan kattalarni hurmat qilishga o‘rgatish, insonda yaxshi fazilatlarni shakllantirish kabi xususiyatlar bilan bog‘liq. O‘zbek bolalar folklorida bu turdagi qo‘shiqlar ancha. Xitoy bolalar folklorida buni aytish mumkin.

O‘zbek bolalar folkloridagi jamiyat haqidagi qo‘shiqlar orasida kattalarga bo‘lgan hurmatni ifodalovchi qo‘shiqlar ham mavjud. Masalan, buvilarni ulug‘lab shunday deyiladi:

Buvijon, sochingiz silab,	我用手指梳理奶奶的头发
Barmog‘imga o‘rayman.	温和地说:
Umringizga umr tilab,	祝您长寿
Sizga sihat so‘ray man.	祝您身体健康!

Bolalarni bir-birlari bilan inoq, do‘st bo‘lishga undovchi, tortishib qolganda, gina-kuduratlarni unutib, yarashtirishga undovchi xalq qo‘shiqlari qo‘shiqlar orasida o‘ziga xos ahamiyat kasb etadi. Biz quyida ana shunday qo‘shiqlardan namunalarni keltiramiz:

-Qilichmi, to‘qmoq?	-军刀还是木棒?
-To‘qmoq!	-木棒!
-Shunday bo‘lsa,	-如果这样
Man san bilan	那我们是 40 多年的朋友。
Qirq yilgacha o‘rtoq	我给卡利穆马驹
Karimga berdim toychoq,	但他不愿意收
U olavermadi har choq.	谁收我的马驹
Toychoq‘imni kim olsa,	我和他成为好朋友
Men u bilan chin o‘rtoq!	

O‘zbek xalqida ”Qarisi bor uyning parisi bor“ degan naql bor. Bobo va buvi deb atalmish keksa avlodning bolalar tarbiyasida xizmati katta. Bu insonlar nabiralariga qadimgi bolalar qo‘shiqlarini o‘rgatadilar, ularning mazmunini tushuntiradilar. Mazkur qo‘shiqlar bolalar tarbiyasida o‘zining ijobiy ta‘sirini

ko'rsatadi. Bobo va buvi o'zbeklarda ikki avlodning tarbiyachisi sifatida ardoqlanadi. Jajji bola dunyodagi yaxshilik va yomonlik haqidagi ilk tasavvurlarni aynan shu insonlardan o'rganadi. O'zbeklarda bobo va buvi tarbiyasini olgan bolalar mehribon bo'lishadi degan gap yuradi.

Oilada bola tarbiyasida ota-onadan katta ma'suliyat talab etiladi. Ota-ona bolasining har bir yutug'idan faxrlanadi, xursand bo'ladi. Aytishlaricha, ota-onaning gapiga quloq tutgan, hayoti davomida ularning dilini og'ritmagan bolani porloq kelajak kutadi. Bola yoshligidanoq ota-onasini o'ziga ideal inson sifatida qabul qiladi, undan o'rnak oladi. Shu bois ham ota-onaga bo'lgan mehrini o'z qo'shiqlari orqali izhor etadi. Masalan:

Non yopganda, non yopganda	妈妈，亲爱的妈妈
Mening oyim, mening oyim.	烤小面包
Issiq kulcha, issiq kulcha	妈总是给我烤
Yopar doim, yopar doim.	热热的小面包，
Kulcha juda mazzali,	香香的小面包
Sedanali, jizzali.	小面包很好吃
Yegan sari yegim kelar,	有小茴香的，有油渣的
Rahmat oyi, degim kelar.	越吃越想吃
	越吃越想谢妈妈

Har bir inson dunyoga kelishi bilanoq dastavval o'z onasi bilan tanishadi. Har bir ona o'z farzandini yaxshi ko'radi, parvarishlaydi, avaylab o'stiradi. Bola uchun eng yaqin insonlari bu uning oila a'zolari ota,ona, bobo, buvi va hokazolaridir. Shu bois ham ko'pgina bolalar qo'shiqlari ularga ataladi. Qo'shiqlarda ularga bo'lgan hurmat o'zining yorqin ifodasini topadi.

Ona- dunyodagi eng ulug', eng mo'tabar zot. U farzandini oq yuvib, oq taraydi. Kamolga yetkazish uchun tunlari shirin uyqusidan kechib tarbiya qiladi, mehr-u muruvvati bilan qalblarini munavvar aylaydi. Betob bo'lsa, boshlarida

girgittan bo‘lib, qalb qo‘ri bilan davolaydi. O‘zbek bolalar qo‘shiqchiligida ona haqidai qo‘shiqlar salmoqli o‘rin egallaydi. Masalan:

Oyijon, oyijon-e,	妈，妈！
Boshginam og‘ridi-ye	我的头很疼
Boshginangdan oying o‘rgilsin,	我的宝贝，你的头为什么疼啊？
Nimalarga og‘ridi-ye ?	在市场有
Bozorlarda bo‘lar emish,	在商店卖
Do‘konlarda sotar emish,	它的名字叫“金色的绣花小圆帽子”
Ana uning nomi zarli do‘ppi,	你妈妈明白了你的头为什么疼
O‘shanga og‘ridi-ye,	妈，妈！
O‘shanga og‘risa-yo, alam-o, alam-o	我的耳朵很疼
Oyijon, oyijon-e	我宝贝的耳朵为什么疼啊？
Quloqqinam og‘ridi-ye,	在市场有
Quloqqinangdan oying o‘rgilsin,	在商店可以买到
Nimalarga og‘ridi-ye?	它的名字叫“金耳环”
Do‘konlarda bo‘lar emish,	我明白了你的耳环为什么疼。
Bozorlarda sotar emish,	
Ana uning nomi tilla zirak	
O‘shanga og‘ridi-ye,	
O‘shanga og‘risa-yo, alam-o, alam-o.	

O‘zbek bolalar folklorida bayramlarni tasvirlovchi qo‘shiqlardan ham ancha. Bunga ”Navro‘z“ qo‘shig‘ini misol sifatida keltirishimiz mumkin.

Olamga Navro‘z keldi,	纳吾热孜世界，
Qaldirg‘och qirda uchdi,	纳吾热孜鸟美丽的山谷。
Ojiz ta‘rif bunga so‘z,	纳吾热孜花，好玩的感觉、
Gullar, bayram quvna ko‘z.	语言没有字。

Yangi yil bayrami haqida:

Oppoq qor tinmay yog‘ar,
O‘rmon oq libos kiyar.
Yangi yil ham kirmoqda,
Bolalar shod kulmoqda.
Yangi yil bo‘lsin qutlug‘!
Yangi yil bo‘lsin qutlug‘!

白白的雪，不停地下。
森林也穿上了白外套。
在新年来之前，
我们一起跳舞吧。
祝你们新年快乐！
新年快乐！

Oppoq kiyim, qo‘lda hassa,
Qopida ko‘p o‘yinchoq,
Qorboboning manzili
Sizga aytsam ko‘p uzoq.

白色的衣服包起来，
装满了礼物袋。
新年老人
来自一个遥远的地方。

Jamiyatdagi munosabatlar haqidagi:

Xat yozaman ruchkada
Gap oxiri tochkada.
Xat kechikdi akamdan,
Ikkala ko‘zim pochtada.

我用笔写信
最后写句号
哥哥的信迟迟没回
我一直望着邮局，等着...等着...

Aqlni charxlovchi qo‘shiqalar:

Bir, ikki...o‘n olti...
O‘n olti deb kim aytdi?
O‘n oltini sanaguncha,
Tishim bir tushib chiqdi.
Yoshim sakkizga yetdi.
Endi maktab boraman,
”Besh“ bahoni olaman.
Onamni quvontirib,
Shakalodni olaman.

一，二...十六
谁说：“十六”
数到十六，
我的牙齿都掉下去了，
新的都长出来了
快八岁了
我终于去学了。
每天得“满分”
让妈妈开心笑，

还给我巧克力呢。

Xitoy bolalar qo‘shiqlarida o‘zidan kattalarni hurmat qilish bosh mavzu sanaldi. Mazkur mavzuga oid qo‘shiqlarni tahlilga tortamiz. Masalan,

小娃娃，甜嘴巴，喊妈妈， Kichik qizaloq, lablari g‘uncha,
喊爸爸，喊得奶奶笑掉牙 Onasini chaqirar, otasini chaqirar,
Buvijonni kuldirar

姥姥像棵树，
我像啄木鸟，
举起两个小拳头，
我给姥姥捶捶腰。
捶得姥姥咯咯笑，
不疼、不疼、不疼了

Buvijonim misoli daraxt,
Men o‘xshayman qizilishtonga,
Ikki mushtni ko‘tarib,
Men buvimning belini o‘qalab,
Dardiga bo‘ldim davo,
Og‘riq qoldi der buvim

小板凳，你莫歪，
让我爷爷坐下来。
我帮爷爷捶捶背，
爷爷说我好乖乖

O‘rindiq nega sen bunchalar qiyshiq,
Bobomni o‘tqiztirging kelmas,
Ben bobomga yordam beraman,
Bobom mendan suyunar

小熊小熊来过桥，
走到桥边瞧一瞧，
山羊公公走来了，
山羊公公您先行！
小熊真是有礼貌。”

Ayiqcha sekin ko‘prikdan o‘tar,
Borib u tinmay boqar,
Qari echki kelib qoldi,
Ayiqcha o‘tishga unga berar imtiyoz,
Ayiq bilar hurmatni.

Ma‘lumki, Xitoy bayramlarga boy mamlakat hisoblanadi. Bir-biridan mazmuni, shakli, qadimiy yoki zamonaviyligi bilan farq qiluvchi bu bayramlarning shukuhi bolalar qo‘shiqlarida ham o‘z badiiy ifodasini topmasdan qolmagan. Fikrimiz isboti sifatida ulardan namunalar keltiramiz. Bayramlar haqida:

春节鞭炮彻夜响，
元宵汤圆个个圆；
清明时节雨纷纷，
端午家家粽子甜；
七夕鹊桥来相会，
中秋游子把家还；
重阳佳节敬老人
除夕全家人美满

Bahor bayramida butun osmon
mushaklarga limmo-lim,
Yuansiaoda shirinliklar dum-dumaloq,
Chinming bayrami o'tmas yong'irsiz,
Duanvuda qilar hamma zongzi taomin.
Oy hisobiga ko'ra 7-iyul zag'izg'on kelar ko'prikka
Muhabbatga oshno qalblarni uchrashtirgani,
Hosil bayramida hammma uyiga oshiqar,
Chonyang bayramida keksalar hurmat izzatda,
Yangi yil oqshomi hamma birga shod-xurram.

Yangi yil bayrami haqida:

新年到，放鞭炮，
噼噼啪啪真热闹。
耍龙灯，踩高跷，
包饺子，蒸甜糕，
奶奶笑得直揉眼，
爷爷乐得胡子翘

Keldi Yangi yil,
Mushakbozlik boshlanar,
Pax-pax ovozlari eshitilar,
Hali ajdarho fonusi, hali chuchvara,
Hali shirinlik pishirmoq kerak.
Bobom soqolin ko'tarar,
Buvim ko'rib xandon otar.

Yuansiao bayramida aytiladigan bolalar qo'shiqlaridan namunalar:

广场上，真热闹，
摆满元宵原材料。
你搓搓，我按按，
大家动手做元宵。
比一比，赛一赛，
元宵游戏多好看。

Maydon to'la yuansiao shirinliklari,
Hamma yuansiao pishirishga kirishar,
Kel bellashamiz,
Yuansiao o'yinlari ahir qiziq juda.

Xotira bayramida aytiladigan qo'shiqlar:

清明三月时，嫩饼夹浒苔。
上山去扫墓，祖先不忘记。
亲堂伯叔共兄弟，
相招相邀到墓边。
有的锄杂草，有的添土庇；
有的摆果子，有的插花枝。
叔公互相讲故事，
以前生活真艰辛，
珍惜今天好日子。

Xotira bayrami mart oyida,
Aynan qo‘ziqorinlar chiqqanda
nishonlanar.
Barchamiz tog‘ga chiqib
Avlod- ajdodlarni yod olaylik,
Narigi dunyodagi amaki, tog‘a,
Aka-uka bilan suhbat quraylik.
Ular esa bizga oldin hayot nechog‘lik
Qiyin bo‘lgani haqida so‘ylab,
Bugungi kunni qadrlang deb uqtirar.

Duanvu bayramida aytiladigan qo‘shiqlar:

五月五，是端午。
门插艾，香满堂。
吃粽子，洒白糖。
龙舟下水喜洋洋。
五月节，天气热，
放下锄头歇一歇；
山上清风爽，杨梅红出血。
五月五，是端午，
背个竹篓入山谷；
溪边百草香，最香是菖蒲

Beshinchi oyning beshinchi kuni
Axir bu Duanvu bayrami,
Eshikka qilar hamma suvoq,
Hamma qilib ist‘emol zongzi,
Qayiq'larga o'tlanar.
Axir bu may bayrami havo iliq,
suvlar toshqin,
Tog‘dan iliq shabada esar,
Daraxtlar yoqimli hid taratar
Beshinchi oyning beshinchi kuni
Axir bu Duanvu bayrami,
Men ham tog‘ga otlandim,
Zilol suvdan bahra olmoq ilinjida,
Hidlarlardan boshim aylanib
Qoldim men mast bo‘lib.

Hosil bayramida aytiladigan qo‘shiqlardan namunalar:

八月十五日正圆，
中秋月饼香又甜。
八月十五日正高，
月亮婆婆过生日。
甜月饼、红柿子、
苹果香蕉紫葡萄。
送给婆婆过生日，
婆婆对着我们笑。

Avgust oyining oyi
Dum-dumaloq bo'lgan bir payt
Hosil bayrami nishonlanar,
Hosil bayrami shirinligi ham mazali ham
totli.
Oymomo bazm o'kazar va unga barchani
taklif qilar.
Shirin oy kulchalar, qizil xurma,
Olma, uzum yig'ilib
Oymomo oldiga borib uni qutladilar,
Oymomo esa bizga osmondan kelib boqar.

Chongyang bayramida aytiladigan qo'shiqlar:

红叶飘，黄叶飘，
蓝天高高白云绕。
九月九，重阳节，
我跟爷爷来登高。
我们俩，手拉手，
登上山顶四下瞧。

Qizil, sariq burglar osmonda aylanar,
Oppoq bulutlar osmonni
O'z quchog'iga olar,
Bobom meni qo'limdan ushlab,
Tog'lar osha boshlar.

Jamiyatdagi munosabatlarni aks ettiruvchi bolalar qo'shiqlaridan namunalar:

找呀找呀找呀找，
找到一个好朋友。
敬个礼呀，握握手。
你是我的好朋友。
好朋友，手拉手，
大步大步向前走，
玩游戏，最开心，
我们都是好朋友，

Qidiraman, qidiraman, qidiraman
Yaxshi bir do'st qidiraman.
Kel, men bilan do'stlash,
Kel, qo'l ushlab birga o'ynaylik.
Biz hammamiz do'stlarmiz,
Sizlarga aytsam,
Bugun mening tug'ilgan kunim.
Sizlarni taklif qilaman,
Keling, birga xursandchilik qilamiz.

笑眯眯，告诉你，
请记住，被泄密，
我生日，要请你，
热热闹闹在一起。

Hayot tarzini ifodalovchi bolalar qo‘shiqalaridan namunalari:

早上空气真叫好，
我们都来做早操。
伸伸臂，弯弯腰，
踢踢腿，蹦蹦跳，
天天锻炼身体好。”

Quyosh nurlarin sohib
Meni tongda uyg‘otar,
Keling, birga harakatlar qilamiz,
Qo‘llarni keng yozib,
Qo‘llarni tepaga ko‘tarib,
Quyoshga talpinamiz,
Sakraymiz, sakraymiz,
Har kuni chiniqamiz .

小手帕，四方方，
天天带在我身上。
又擦鼻涕又擦汗，
干干净净多喜欢。

Mening sevimli ro‘molcham,
Har kun mening yonimdasam,
Tozalashda yordamchimsan.

大萝卜，水灵灵，
小白菜，绿莹莹，
西红柿像灯笼，
黄瓜一咬脆生生，
多吃蔬菜身体好，
壮壮实实少生病。
别咬手指头有的小朋友，

Sabzi, karam, pomidor,
Bodring-barcha sabzavotlar bor,
Kuchli bo‘lish istasang,
yegin sabzavot darhol,
Sabzavot yegan hech bo‘lmas
vaqt kasal.

爱咬手指头，
细菌从口入，
得病全家愁

Aqlni charxlovchi o'yinlar aks etgan bolalar qo'shiqlaridan namunalar:

花儿红，鸟儿叫，
柳树底下把绳跳。
单脚跳，双脚跳，
脚步越跳越灵巧。

Alvon gullar, daraxtlar ortidan
Eshitilar qushlar sadosi,
Bir oyoqda sakraymiz,
Ikki oyoqda sakraymiz,
Sakrab o'ynab kulamiz .

小手指亲兄弟，
快快乐乐做游戏：
食指中指叫成功，
伸大拇指棒棒地。
握成拳头要加油，
不怕苦难夺第一。

Barmoqlarimiz o'xshar aka-ukaga,
Miriqib o'ynaymiz ular bilan:
Bosh barmoq muvaffaqiyatni bildirar,
Qiyinchiliklarda aslo qo'rqma,
Faqat olg'a, intil, birinchi bo'l.

你拍一，我拍一，
一个小孩坐飞机。
你拍二，我拍二，
两个小孩丢手绢。
你拍三，我拍三，
三个小孩来搬砖。
你拍四，我拍四，
四个小孩写大字。
你拍五，我拍五，
五个小孩敲锣鼓。

Kel birga sanaymiz :
Bir! Bolakay samolyotga chiqdi,
Ikki! Ikki bola ro'molchani yo'qotdi,
Uch! Uchta bola yordamga keldi,
To'rt! To'rtta bola yozishni o'rgandi,
Besh! Beshta bola musiqa asbobida
chalar,
Olti! Oltita bola birga o'ynar,
Yetti! Yettita bola yangi kiyim kiydi,
Sakkiz! Sakkizta bola tarvuz yedi,
To'qqiz! To'qqizta bola birga sayrga

你拍六，我拍六，
 六个小孩拣豆豆。
 你拍七，我拍七，
 七个小孩穿新衣。
 你拍八，我拍八，
 八个小孩吃西瓜。
 你拍九，我拍九，
 九个小孩齐步走。
 你拍十，我拍十，
 十个小孩在学习。

chiqdi,
 O'n! O'nta bola dars qilmoqda.

Yuqorida keltirib o'tilgan uch turdagi jamiyat haqidagi bolalar qo'shiqlari taqqoslash orqali shuni ko'rishimiz mumkinki, o'zbek va xitoy bolalar qo'shiqlarida, juda ko'p o'xshash jihatlar ko'p. Bular quyidagi jadvalda o'z aksini topgan:

Jadval 2-1 bolalar qo'shiqlarining asosiy vazifalari (o'ziga xos xususiyatlari)

O'ziga xos xususiyatlari	Sharh
G'amxo'rlik	Bolalikdan o'simlik va hayvonlarga g'amxo'rlikni qilishni o'rgatish
Do'stlik	Bolalarga do'stlashish, uning qadriga yetishni o'rgatish
Hayot	Bolada yoshligidan ezgu fazilatlarni shakllantirish
Odob axloq	Bolani odob axloq qoidalari bilan tanishtirish, omma oldida o'zini qanday tutish kerakligini tushuntirish
Xislatlar	Bolaning shaxsiy qobiliyatlarini namoyon qilish
Intelekt	Bolada ilm olishga qiziqishni uyg'otish
Til	Chiroyli, ravon, erkin nutq so'zlashga o'rgatish
Ijodkorlik	Bolaning tasavvurini turli usullar orqali boyitish

Insonning fe‘l-atvori, avvalambor, oilada shakllanadi, shuning uchun ham bola tarbiyasida oilaning o‘rni beqiyos. Bola yillar davomida oilada mavjud bo‘lgan muhitda shakllanadi, ezgu fazilatlarni o‘zida mujassam etadi. O‘zbeklarda va xitoyliklarda, asosan, 3 avlod vakili bola shaxsiga katta ta‘sir etadi. Bular: bobo, ota va o‘g‘il. Otani oila boshlig‘i deb bejizga aytmaydilar. U oilaning yo‘g‘ini bor qilish qudratiga ega. Buvi va bobolarning oiladagi o‘rni katta. Ularni hurmat qilish har bir o‘zbekka xos xislat. O‘zbeklarning aytishicha, sen qanday ota-onanga munosabatda bo‘lsang, kelgusida farzandlaring senga shunday munosabatda bo‘ladi. Keksa inson juda ko‘p narsani biladigan, hayotning deyarli butun sir-sinoatidan xabardor bo‘lgan shaxsdir. Shunday ekan, keksalarni ulug‘lamoq, ularni e‘zozlamoq darkor. Ulardan ko‘proq narsalarni bilishga, ibrat olishga intilmoq kerak. O‘zbeklarda boshqa millatlarga xos bo‘lmagan shunday ajoyib bir odat borki, bu boshqalarda uchramaydi. Har qanday hayrli ishda keksalarimiz o‘zlari bosh-qosh bo‘lishadi yoshlarga bilmaganini o‘rgatadi. Xalqimizda shunday gap bor: ”Oltin olma, duo ol“. Keksalarning duosi qimmatbaho oltindan-da qimmatliroqdir.

2.3. O‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlarining xalq ijtimoiy madaniyati bilan bog‘liqligi

O‘zbek va xitoy bolalar qo‘shiqlari o‘z xalqi ijtimoiy madaniyati bilan chambarchas bog‘liqligi bilan ahamiyatlidir. Har ikki xalq ham qadimdan ilm-fanga, ma‘rifatga oshno bo‘lgan. Bu jihatlar bolalar qo‘shiqlarida ham aks etgan. Biz dastlab o‘zbek bolalar qo‘shiqlaridagi shu holatni ko‘rib chiqamiz. Masalan:

Qani, keling, do‘st-qadrdon, jondosh	孩子们，来吧，看一看，
o‘rtoq, O‘rganinglar sizlar uchun	识字课文。
muhim saboq.	你们要认识每个字，要都记住。
Ko‘p harflar, bilib oling, tanishinglar,	在书里有很多游戏，又考虑，
Eslab qoling, ular sizga tashna,	又玩看完所有的字母，
mushtoq.	会了解他们的秘密。
Bitiklarda turli-tuman o‘yin, savol,	
Bajaringiz, yo‘qsa bo‘lar qiyin ahvol.	
Buning uchun harflar sizga do‘st-u	
hamroh,	
Sirlaridan voqif bo‘ling, topmay zavol.	

Ona -Vatanni sevmog‘ haqida qo‘shiqlar :

Vatan qora ko‘zimdir,	祖国-我的母亲
Dildan chiqqan so‘zimdir.	心里说：
Ardoqlayman onamni	我要像爱护母亲一样
Vatan xalqi o‘zimnidir.	爱护你，爱护全国人民

Ilmga intilish, uni o‘rganish hamma zamonlarda ham insoniyat uchun bosh masala sifatida kun tartibida bo‘lgan. O‘zbek bolalar folklor qo‘shiqchiligidagi bu xususiyat xitoy bolalar qo‘shiqchiligida ham o‘z aksini topgan.

Ilm olishni targ‘ib etuvchi xitoy bolalar qo‘shiqlaridan namunalar keltiramiz.

太阳当空照花儿对我笑，	Quyosh tagida orom olayotgan gullar
	Menga kulib boqar,

小鸟说早早早，
你为什么背上小书包，
我要上学校天天不迟到，
爱学习爱劳动
长大要为人民立功劳。

七点半，上学校，
北风唱歌我做操，
谁还躲在被窝里？
喵喵喵，是只小懒猫

幼儿园，你真好，
图书玩具少不了，
小巧巧，背书包，
欢欢喜喜来报道，
见到老师问声好，
老师对她微微笑。

Qushlar tongni men bilan qarshi olar,
Sen kitoblaringni opichlab qayerga
otlading?-deb so'rar qushlar,
Men ularga javoban:
“Men o'qishga borishim,
Sira kechga qolmasligim,
Maktabda men yaxshi o'qishim,
Kelajakda mehnatkash bo'lishim,
O'z ishimning ustasi bo'lib yetishish
orzuimdir”.

Soat 7:30 da maktabga oshiqaman,
Shamol meni erkalab uyg'otar,
Kim inida bekinib yotar?
Myao myao myao,
Axir bu mushukcha

Bog'cha, jon bog'cha,
Bu yerda o'ynash naqadar maroqli,
Do'stim Chiao chiao
Portfelni opichlab ustozga
salom berar,
Ustoz unga kulib boqar

Vatanparvarlik ruhidagi qo'shiqlar xitoy bolalar folklorida yetakchi o'ringa ega.

小小蜡笔穿花衣，
红黄蓝绿真美丽。
小朋友们聚在一起，

Kichik chumoli guldun
Yopinchiqni kiyib olar,
Hammayoq go'zal.

画个图画比一比。
画小鸟飞在蓝天里，
画花朵长在春天里。
你画太阳、我画国旗，
祖国祖国我们爱你。
祖国祖国我们爱你。”

我亲爱的祖国，
我亲爱的祖国，
我永远依偎着你的心窝，
我永远依偎着你的心窝，
爱祖国为人民爱祖国为人民

我亲爱的祖国，
你是大海永不干涸，
爱祖国为人民，
迎着阳光穿过晨雾。

国旗国旗多美丽，
天天升在朝霞里，
小朋友们爱祖国向着国旗敬礼，
敬个礼，国旗国旗多美丽，
五颗星星照大地，
祖国前进我长大，

Do‘stlarim, birgalikda
Rasm chizishda bellashamiz.
Kichik qushcha osmonda uchar,
Bahorda gullar ochilar.
Sen quyoshni suratini chiz,
Men bayroqni chizaman,
Vatanim, biz seni sevamiz

Mening sevimli Vatanim,
Mening aziz Vatanim,
Men bir umr sening
Iningni asrab yashayman,
Vatanni sevmoq
Xalqni sevmoq demakdir”,

Vatanim sen misoli abadiy,
Tugalmas ummon,
Vatanni sevmoq xalqni sevmoqdir,
Birgalikda quyoshli va yomg‘irli
kunlarni o‘tkazishga tayyorman.

Vatanim bayrog‘i naqadar go‘zal,
Osmonlar o‘zra hilpirar,
Do‘stlarim biz vatanni sevamiz,
Biz bayrog‘ni e‘zozlaymiz,
Vatanim bayrog‘i naqadar go‘zal,
Unda oltita ta yulduz mujassam,
Vatanim men sening soyang ostida

我向国旗敬礼，敬个礼。

ulg‘ayaman,

Men vatanim bayrog‘iga bosh egaman.

我爱北京天安门，
天安门上太阳升，
伟大领袖毛主席，
指引我们向前走。

Men Pekindagi Tian anmenni sevaman,
Tian anmandan quxsosh o‘z nurlarini sochadi,
Buyuk janob Mao zidun, bizni kelajakka boshlar.

Mustaqillik - bu faxr tuyg‘usi. Qaramlikda har bir davlat ushbu so‘zning mohiyatini chuqur anglab yetgan. O‘tgan 25 yildan buyon dunyo arenalarida hilpirab turgan bayroq bu bizning qadrimiz, shonimiz, sharofatimiz. 1991-yil 31-avgust sanasida O‘zbekiston Respublikasining Birinchi prezidenti I.A. Kaarimov O‘zbekistonni mustaqil davlat deb e‘lon qildi. Shu tariqa u o‘zining taraqqiyot yo‘lini tanlab oldi.

O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng, ko‘p islohotlar amalga oshirildi. O‘zbek tiliga davlat tili maqomi berildi. Bu o‘z o‘rnida ona tiliga berilgan katta e‘tibor nishonasidir. Erkinlikda yashash bu katta baxt. O‘zbekistonning mustaqillikka erishishi oson bo‘lmadi. Bugungi tinchligimiz uchun qanchadan qancha insonlar bu dunyodan ko‘z yumdi. Bolalar mustaqil davlatda, o‘z erkinliklari himoya qilingan davlatda, so‘z erkinligi kafolatlangan davlatda yashashni qadrlashlari kerak.

Til har bir millatning ulkan boyligi, benazir qadriyati va bebaho mulki hisoblanadi. Har bir xalq, har bir elat o‘zi hurmat va ehtirom qiladigan tilga ega. Tilda ana shu tilning ijodkori bo‘lgan xalq, elatning tarixi va madaniyati aks etadi. Ayni zamonda, til ijtimoiy taraqqiyotda ulug‘vor ahamiyat kasb etadi. Til har bir millat o‘zligining ajralmas belgisidir.

1989-yil 21-oktabrda “Davlat tili haqida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, 1993-yilning 2-sentabrda esa” Lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosini joriy etish to‘g‘risida“gi Qonuni qabul qilindi.

O‘zbek tili — O‘zbekiston birligi va yaxlitligi, jamiyat jipsligining muhim omili hisoblanadi. O‘zbek xalqining, uning milliy madaniyati va o‘ziga xosligini ifoda etuvchi vosita bo‘lmish o‘zbek tilining har tomonlama rivojlanishini ta‘minlash, mazkur tilning davlat tili maqomidek salohiyatini izchil va to‘liq ro‘yobga chiqarish muhim vazifadir.

O‘tgan shu davrda ona tilimizning yanada sayqallanishi, badiiyligi, tarixiyligi va dunyo miqyosida ahamiyati hamda nufuzini oshirishga qaratilgan qator madaniy, ma‘naviy-ma‘rifiy, mafkuraviy, ijodiy izlanishlar, ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Pirovard natijada, bugungi kunda jahondagi ko‘plab mamlakatlar xalqlari davlatimiz ramzlari — O‘zbekiston Respublikasi bayrog‘i, gerbi, davlat madhiyasi qatorida o‘zbek tiliga ham hurmat bilan qarab, nafis va boy til sifatida yuksak baho berib kelmoqdalar.

Har yili 21-oktabr kuni mamlakatimizda Til bayrami sifatida keng nishonlanishi an‘anaga aylanib qolgan. Chunki mamlakatimizda ona tilimizni yanada rivojlantirish va takomillashtirish, uning milliy ruhini oshirish, madaniyat va san‘atni yuksak pog‘onalarga ko‘tarish, shuningdek, lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosini joriy etish sohasida qabul qilingan Davlat dasturi ijrosini ta‘minlashdek ustuvor yo‘nalishdagi vazifalarni bajarish tom ma‘noda kundalik hayotimizga tobora singib bormoqda.

Xitoy xalqi orasida xitoy tili (Putonghua)ni ulug‘lovchi qo‘shiqlar yo‘q, faqatgina birgina barchani Putonghuada gapirishga chorlaydigan qo‘shiq bor.

”Biz bir xil emasmiz- bu bizning boyligimiz. Biz birgamiz- bu bizning kuchimiz“. O‘zbekiston va Xitoy ko‘p millatli davlatlardir. O‘zbekistonda 130 dan ortiq millat va illat vakillari istiqomat qiladilar, Xitoyda esa 50 dan ortiq millat vakillari mavjud. Ikki davlatning siyosatiga ko‘ra soni jihatidan nisbatan kamchilikni tashkil etadigan millatlar qonun oldiga teng huquqli, ularning erkinliklari davlat tomonidan kafolatlanadi, hozirgi kunda fuqarolik jamiyatida ahil, inoq bo‘lib yashab kelmoqdalar. Shu sababli o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlari orqali bolalarga ikki davlatdagi din, madaniyat bilan tanisishga imkon bo‘ladi.

XULOSA

Soʻnggi yillarda Oʻzbekiston va Xitoy aloqalari kundan kun yaxshilanmoqda, ayniqsa ikki davlatning hamkorligini oʻquvchi va talabalarga taqdim etilayotgan grantlar misolida koʻrishimiz mumkin. Hozirgi kunda Oʻzbekistonda xitoy tilini oʻrganuvchilar soni koʻpchilikni tashkil etadi. Turli yoshdagi insonlar xitoy tilini oʻrganmoqda. Hatto maktabgacha taʼlim muassasalariga xitoy tilini oʻrgatilayotganligi quvonchli holdir.

Bolalar folklor qoʻshiqlari millatning madaniyatining ajralmas qismini tashkil etadi. Oʻzbekiston va Xitoyda uzoq davrlar davomida toʻplangan minglab bolalar folklor qoʻshiqlari mavjud. Bolalar qoʻshiqlari maktabgacha taʼlim muassasalarida tarbiyalanayotgan kichik yoshdagi bolalarni rang-barang dunyo bilan tanishtiradi. Shuningdek, ular ushbu qoʻshiqlar orqali yozuv bilan tanishadilar. Bolalar folklor qoʻshiqlari ham chinakam badiiy asar. U tabiat tovushlarini oʻzida tarannum etib, murgʻak qalblardan joy oladi, ularning hayotga, tabiatga boʻlgan qiziqishini oshiradi. Bolalar qoʻshiqlarining yana bir muhim tomoni shuki, ular inson naslining kichik vakillari bilimlarini koʻpaytirishga yordam beradi. Jamiyatda iqtisodning oʻsishi oʻz ota-onalarning bolalari taʼlim olishiga oldingidan-da koʻproq eʼtibor qaratayotgani sabab boʻlmoqda. Qoʻshiqning ohangi, uslubi bolada ifodali oʻqish, iyerogliflarni tanish kabi koʻnikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Oʻzbek va xitoy bolalar folklor qoʻshiqlarini qiyosiy oʻrganish natijalari quyidagi umumiy xulosalarga kelish imkonini beradi:

1. Oʻzbek va xitoy bolalar qoʻshiqlari tarixi uzoq davrni oʻz ichiga oladi. Bu borada tadqiqot ishlarini olib borgan oʻzbek va xitoy olimlari oʻzlarining sohaga oid ilmiy asarlarida buni ham nazariy, ham amaliy jihatdan manbalarga tayanib isbotlashga harakat qilganlar.

2. Oʻzbek va xitoy bolalar qoʻshiqlari ijro oʻrni, ijtimoiy-estetik mohiyati jihatidan xilma-xil boʻlib, ularni quyidagi guruhlariga ajratib oʻrganish maqsadga muvofiqdir: *oʻyinga chorlovchi qoʻshiqlar; maʼnaviy oʻyinlar; turli qoʻshiqlar.*

3. Har ikki xalqning bolalar folklor qo‘shiqlari o‘z yurti madaniyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Ular milliy qadriyat sifatida eng qadimgi davrdan boshlab to hozirgi rivojlangan, taraqqiyotga yuz tutgan davrga qadar o‘zining qadrini saqlab qolgan. Har ikki xalqning milliy bayramlarida, tantanalarida bolalar tomonidan sevib ijro etiladi. Bu yosh avlodning kelajak hayotida katta tarbiyaviy ahamiyatga egaligi bilan ajralib turadi. Bu turdagi xalq qo‘shiqlari nafaqat bolalar folklor jamoalari, balki oddiy professional darajada musiqiy bilan shug‘ullanmaydigan bolalar tomonidan kundalik hayotda: har xil o‘yinlarda, kichik yig‘inlarda, oila davrasida kattalar bilan birgalikda kuylanadi.

4. O‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarining mavzu doirasi juda keng. Ularning janr xususiyatlari deyarli bir-biriga o‘xshash. Faqat qo‘shiqlar turlari miqdoriy jihatidan ko‘p–ozligiga qarab farqlanadi. Chunonchi, xitoy bolalar folklorida jamiyat tushunchasini qamrab oluvchi qo‘shiqlar soni o‘zbek bolalar folkloridagi qo‘shiqlarga nisbatan kamdir. Hayotga muhabbat mavzusidagi qo‘shiqlar esa o‘zbek folklorida katta qismni tashkil etadi.

5. Matnining badiiy xususiyatini oshirishda xizmat qiladigan tasviriy vositalar o‘zbek va xitoy bolalar folklor qo‘shiqlarida birdek ahamiyatga ega. O‘zbek bolalar folklorida epitet (sifatlash), jonlantirish ustunlik qilsa, xitoy bolalar folklorida esa o‘xshatish, istioralar yetakchi hisoblanadi.

6. O‘zbek bolalar qo‘shiqlari xitoy tiliga badiiy tarjima qilinganda, o‘zining janr xususiyatlarini saqlab qoladi, ammo o‘zbek folkloridagi qadimiy o‘lchov-barmoq vazniga xos o‘lchovlar buziladi. Xitoy tilidagi bolalar qo‘shiqlarini o‘zbek tiliga o‘girilganda, yuqorida aytganimizdek, janr xususiyatlari saqlanadi, lekin misralardagi turoq o‘z ahamiyatini yo‘qotadi, badiiy ohangdorlikni ta‘minlamaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch.- Toshkent: Ma‘naviyat, 2008.- B.154.
2. Mirziyoyev Sh. M. Mirziyoyev: O‘zbekiston Xitoy bilan hamkorlikdan manfaatdor. Press-service.uz
3. 新华网 乌兹别克环球零距离

O‘zbek tilidagi manbalar:

1. Akbarov I.A. O‘zbek musiqa folklorlari –Toshkent. O‘zbekiston davlat nashriyoti, 1974.- B.111.
2. Boychechak -Toshkent G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti, 1984.-B.101-319.
3. Bolalar qo‘shig‘i.Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun xalq adabiyoti. To‘plovchi Elbek, Toshkent, 1937. –B.34.
4. Jahongirov G‘. Bolalar ertaklari.Toshkent, 1972.yana: O‘zbek bolalar folklori.Toshkent, 1975. –B.78-79.
5. Makerenko A.S. Ota-Onalar kitobi. Toshkent, 1954.-B.5.
6. Nurmatov H. Musiqa va estetik madaniyat. – Toshkent: T.D.P.U. 1995. – B.87.
7. Qudratov I., Tolliboyev N. Boshlang‘ich sinf musiqa darslarida o‘zbek xalq qo‘shiqclarini o‘rganish. – Toshkent: Fan, 2007.-B.102.
8. O‘zbek folklori. Pedinstitutlar uchun xrestomatiya. Tuzuvchi Hodi Zarif, Toshkent, 1939.-B.29.
9. Yulduzcha, to‘plovchi Sulton Jabbor, Toshkent, 1977. –B.346-353.

Rus tilidagi manbalar:

10. Андреев М. С. Вещие сны, несколько примет и детская игра «Сорока-ворона», среды некоторых народов главным образом Средней

Азин. Материалы по этнографии. «Известия Гл. Сред. Аз. Музея вып. II, Ташкент, 1923. с. 1—33.

11. Васильев А. Сартооскне загадки. Га.ч «Туркестанские ведомости», № 113. 1909. —с.101-104

8. Диваев А. А. Киргизские колыбельные песни. Изметин ГОРГО. 1920, т. 568* 9—14; Еще: Кара-Киргизские колыбельные песни, и.шсгтня ТОРГО. 1900, с. 19—32; Еще: Игры киргизских детей. ТС, т. 440, с. 33 — 36.

9. Остроумов Н. П. Пословицы и загадки сартон. Этиогр. матер али, вып III, 1885, с. 138— 168;

10. Пещерова Е. М. Некоторые игры среди оседлого населения Туркестана. «Бюллетень САГУ». № 11. 1925, Ташкент, с. 82 — 98; Еще: Праздник тюльпана (лола) в сел, Исфара Кокандского уезда. Сб. «В честь Е. В. Бартольда», Ташкент. 1927, стр. 374—383; Еще: И грушики и детские игри у таджиков и узбеков (по материалам 1924— 1935 гг.) Сб. Музея антропологии и этнографии Института этнографии им. Н. Н. Миклухо-Маклай АН СССР, т. XVII, М.-Л., 1957. с. 22— 94.

11. Самойлович А. Н. Крымско-татарские скороговорки. Сб. Музея Аитр. Этногр.; т. У, вып. 1, с. 197.

Xitoy tilidagi manbalar:

12. 曾志平. 传统儿歌魅力探源. 成都师范高等专科学校学报, 2003, 12 页.

13. 周书云. 民间儿歌特征研究. 湘潭大学, 2003, 119 页

14. 陈爱芬. 上海市幼儿园儿歌现状调查与对策研究. 上海: 华东师范大学硕士学位论文, 2008, 45 页.

15. 徐芳. 儿歌的文体特征. 王守元郭鸿苗兴伟. 文体学研究在中国的进展, 2004, 32 页.

16. 王科. 文学儿歌文体范式研究. 福建论坛: 社科教育版, 2008, (6): 42-

44 页.

17. 赵志方. 儿歌在小学英语教学中的应用. 小学教学设计: 英语, 2005 ,(7): 108-109 页.
18. 黄路明. 儿歌与学龄前幼儿语言能力发展. 广西大学, 2008,57-64 页
19. 陈艳秋. 从传承到飞跃——儿歌历史的探析与思考. 名作欣赏: 学术版, 2011 (6): 110-111 页.
20. 胡君靖. 儿歌研究的若干问题[J]. 鄂州大学学报, 1998, (1): 3 页.
21. 周健. 汉语课堂教学技巧与游戏. 北京语言大学出版社.1998,67 页.
22. 陈熹. 对外汉语教学之合乐教学法. 语言教学研究, 2009, 12 页.
23. 刘珣. 对外汉语教学引论. 北京语言大学出版社, 2000, 56 页.
24. 沈苑苑. 儿歌 300 首. 上海. 上海人民美术出版社, 2006, 89 页.
25. 王金禾. 论儿歌的押韵艺术. 浙江树人大学学报, 2008, (4): 77-81 页.
26. 咎淑华. 试谈小学英语儿歌教学. 教育实践与研究, 2003, (5): 43-44.
27. 汉俄词典, 北京: 商务印书馆, 2008 年, 43 页。
28. 现代汉语词典, 上海: 汉语大词典出版社, 1997 年 176 页。
29. Trainchinese ruscha-xitoycha, xitoycha-ruscha elektron lug'at

Internet manbalari:

30. Www.fikr.uz
31. Www.studhistory.ru
32. Www.philology.ru
33. www.bkrs.info
34. www.infocom.uz

附录

1.	Vatan qora ko‘zimdir Dildan chiqqan so‘zimdir Ardoqlayman onamning Vatan halqi o‘zimni	祖国-我的母亲 心里说： 我要像爱护母亲一样 爱护你，爱护全国人民
2.	Buvijon, sochingiz silab, Barmog‘imga o‘rayman. Umringizga umr tilab, Sizga sihat so‘rayman.	我用手指梳理奶奶的头发 温和地说： 祝您长寿 祝您身体健康
3.	Boychechagim boylandi, Qozon to‘la ayroni. Ayroningdan bermasang, Qozon-tovog‘ing vayroni. Qattiq yerdan qazilib chiqqan boychechak, Yumshoq yerdan yugurib chiqqan boychechak. Boychechakni tutdilar, Tut yog‘ochga osdilar. Qilich bilan chopdilar, Baxmal bilan yopdilar. Qattiq yerdan qazilib chiqqan boychechak, Yumshoq yerdan yugurib chiqqan boychechak. Boychechagim bolasi, Qulog‘imda donasi	我的雪花莲长出来了 锅里盛满着酸奶 如果你不给我酸奶 我就把你的锅砸破 从硬地长出来的雪花莲 从软地长出来的雪花莲 把雪花莲抓住了 把它挂在木柴上 用军刀切光了 丝绒铺满大地 从硬地长出来的雪花莲 从软地长出来的雪花莲 我的雪花莲有孩子 我把它戴在耳朵上 想把一支拾起来 突然它妈妈来了

	Donasin olay desam, Chiqib qoldi onasi	
4.	Non yopganda, non yopganda Mening oyim, mening oyim. Issiq kulcha, issiq kulcha Yopar doim, yopar doim. Kulcha juda mazzali, Sedanali, jizzali. Yegan sari yegim kelar, Rahmat oyi, degim kelar.	妈妈，亲爱的妈妈 烤小面包 妈总是给我烤 热热的小面包， 香香的小面包 小面包很好吃 有小茴香的，有油渣的 越吃越想吃 越吃越想谢妈妈
5.	Oftob chiqdi olamga, Yugurib bordim holamga. -Hola,hola kulcha ber! Holam dedi: -O‘tin ter! O‘tin terdik bir quchoq. Sezmadik sira charchoq! Holam yopdi kulcha non. Non isiga to‘ldi xar yon!	太阳照耀着大地 我跑去找阿姨 阿姨，请给我小面包吃 阿姨说：你先拾木柴呀！ 我们拾了一大堆木柴 一点儿都没有觉得累 阿姨给我们烤好了小面包 香喷喷的面包真好吃！
6.	Dada, siz olib bergan Qo‘zichoq hech yurmaydi. Ko‘tarib qo‘ymaguncha, Qiziq, o‘zi turmaydi.	爸，你给我买的小洋 怎么也不想走路？ 你把它站起来呀！ 奇怪，它自己不想站起来
7.	-Adajon, hormang Ishga bormang, Mani ko‘taring,	-爸爸！ 别去上班 把我抱起来

	Oh olib bering, -Qanaqasidan? -Mana shunaqasidan!	给我巧克力 -什么样的? -这样的!
8.	Qaldirg'och, g'och-g'och, Eshigingni tezroq och. Eshigingni ochmasang, Menga yordam bermasang, Do'stlashmayman sen minan Gaplashmayman sen minan. Ashulalar aytmayman, Uchib kelsang qo'ymayman.	燕子，燕子 请你把你的门给我打开 如果你不原意开门 那就我不帮助你了 那就我不原跟你交朋友了 那就我不原跟你说话了 那就我不原给你唱歌了 你飞来找，我也不欢迎。
9.	Olamga Navro'z keldi, Qaldirg'och qirda uchdi, Ojiz ta'rif bunga so'z, Gullar, bayram quvna ko'z.	纳吾热孜世界， 纳吾热孜鸟美丽的山谷。 纳吾热孜花，好玩的感觉， 语言没有字。
10.	Oppoq qor tinmay yog'ar, O'rmon oq libos kiyar. Yangi yil ham kirmoqda, Bolalar shod kulmoqda. Yangi yil bo'lsin qutlug'! Yangi yil bo'lsin qutlug'!	白白的雪，不停地下。 森林也穿上了白外套。 在新年来之前， 我们一起跳舞吧。 祝你们新年快乐！ 新年快乐！
11.	Oppoq kiyim, qo'lda hassa, Qopida ko'p o'yinchoq, Qorboboning manzili Sizga aytsam ko'p uzoq.	白色的衣服包起来， 装满了礼物袋。 新年老人 来自一个遥远的地方。
12.	Yomg'ir yog'aloq	下雨了

	<p>Yam-yashil o'tloq. Endi ekinlar Chiqarar quloq. Yashnasin dala, Ochilsin lola. Tog'lar qo'ynida misli, Shalola. Bahor kelganda Ochilar gullar. Qo'ylar, qo'zilar O'tlashga chiqar. Bog'da arilar Gullarga qo'nar, Ochilgan gullardan Bollarni yig'ar. Yashnasin dala, Ochilsin lola. Tog'lar qo'ynida misli, Shalola.</p>	<p>到处都绿了 现在播种 植物长出来耳朵 肥沃的田地 让郁金香成长 瀑布从山上流下来 春天来，春天来， 花儿朵朵开。 山羊，绵羊集成群 去草原吃鲜草 小蜜蜂在花园里飞 飞到花朵上 钻进花蕊中 采呀采，花蜜都采光 从盛开的花朵中 把它的花蜜都采出来</p>
13.	<p>Oyijon, oyijon-e, Boshginam og'ridi-ye Boshginangdan Oying o'rgilsin, nimalarga og'ridi-ye Bozorlarda bo'lar emish, Do'konlarda sotar emish, Ana uning nomi zarli do'ppi, O'shanga og'ridi-ye. O'shanga og'risa-yo, alam-o, alam-o Oyijon, oyijon-e,</p>	<p>妈，妈！ 我的头很疼 我的宝贝，你的头为什么疼啊？ 在市场有 在商店卖 它的名字叫“金色的绣花小圆帽子” 你妈妈明白了你的头为什么疼 妈，妈！ 我的耳朵很疼</p>

	<p>Quloqqinam og‘ridi-ye, Quloqqinangdan oying o‘rgilsin, Nimalarga og‘ridi-ye. Do‘konlarda bo‘lar emish, Bozorlarda sotar emish, Ana uning nomi tilla zirak O‘shanga og‘ridi-ye, O‘shanga og‘risa-yo, alam-o, alam-o Oyijon, oyijon-e, Bilakkinam og‘ridi-ye, Bilakkinangdan oying o‘rgilsin, Nimalarga og‘ridi-ye? Zargarlarda bo‘lar ekan. Do‘konlarda sotar ekan, Ana uning nomi tilla baldoq O‘shanga og‘ridi-ye. O‘shanga og‘risa-yo, alam-o, alam-o Oyijon, oyijon-e, Oyoqqinam og‘ridi-ye, Oyoqqinangdan oying aylansin, Nimalarga og‘ridi-ye? Bozorlarda bo‘larmish, Do‘konlarda sotarmish. Ana uning nomi modniy tufli O‘shanga og‘ridi-ye. O‘shanga og‘risa-yo, alam-o, alam-o.</p>	<p>我宝贝的耳朵为什么疼啊? 在市场有 在商店可以买到 它的名字叫“金耳环” 我明白了你的耳环为什么 妈，妈! 我的手腕很疼 我宝贝的手腕为什么疼啊? 金匠有 在商店可以买到 它的名字叫“金手链” 你妈明白了你的手腕为什么疼 妈，妈! 我的脚很疼 我宝贝的脚为什么疼啊? 在市场有 在商店可以买到 它的名字叫“金色的套鞋” 你妈妈明白了你脚为什么疼。</p>
14.	<p>Men onamning quyoshiman, Onam meni oyim deydi, Shodlanib xandon otsam,</p>	<p>我是妈妈的太阳和月亮, 我妈妈叫我《我的月亮》, 如果我没有心情,</p>

	Hursand bo‘lib jonim deydi.	她会伤心。
15.	Hilolajon, Hilola, Tog‘ boshi to‘la lola. Qani chiqib bir dona Terib oling-chi, bola. Ketgan qushlar uzoqdan Yana bizga qaytadi, Kurtak ochgan shoxlarda Sayrab qo‘shiq aytadi.	茜罗拉，茜罗拉！ 在山上长着许多郁金香 你快点儿去吧！ 快给我们采吧！ 秋天飞走的鸟， 又飞回来了。 树上长出了新叶， 鸟儿在树上唱歌。
16.	Laylak keldi, yoz bo‘ldi, Qanoti qog‘oz bo‘ldi. Laylak boradi toqqa, Quloqlarida halqa. Halqasi tushib qoldi, O‘tirdi yig‘lamoqqa: -Men bibi hoji edim, Qizlarga boshchi edim. Qizlar o‘yin tushganda Man nog‘orachi edim.	鹤飞来了，夏天到了， 它的翅膀变成纸的了 鹤戴着耳环 它飞上山顶 它的耳环掉下去了 它就哭起来了 它说：我以前是奶奶 所有的女孩子儿都听我的 女孩子们跳舞， 我给她们打鼓
17.	Olmaginam, osh endi, Ertaroq sen pish endi, Kun o‘tkazma, osilma, Kel ertaroq tush endi. Olmaginam, ola ko‘z, Yaltiraydi ikki yuz, Bozor borsam talashsin, Kelib qolsin, o‘g‘il-qiz.	我的苹果 你早点儿成熟吧 不要等，也不要再挂在树上 你快点儿成熟吧 我的小苹果 你的脸都这么光滑了。 如果我带你上市场

		所有的人都想买你
18.	<p>Ha mayli-yo, ha mayli, Tog‘da o‘sar gulxayri. Bog‘da yana nima bor? Shirin-shakar meva bor. -Unda nima qilamiz? -Kiring, qoling, bilasiz, Ha mayli-yo, ha mayli, Qilay bog‘-u gul sayli. Olma, anor, shaftoli, Pista, bodom, qaroli. Olxo‘ri-yu olchalar, Chillaki-yu bolchalar: Bizni to‘yib yeng, -deydi, Bizda ko‘p davo, -deydi, Dardga biz shifo, -deydi.</p>	<p>好了，好了 在山上长出了杖红 在果园里有什么？ 甜甜的果实 -在那儿你想做什么？ -请进来 好了，好了 那我参观果园吧 苹果，石榴，桃子 开心果，扁桃仁，李子 李子，樱桃 它们对我说：把我们吃了吧！ 我们对你们身体有好处 我们能治好你们的很多病。</p>
19.	<p>Quyoningni, quyoningni, O‘rningdan tursang-chi? Quyoningni, quyoningni, Oynaga qara! Quyoningni, quyoningni, Sochingni tara! Quyoningni, quyoningni, Yuzlaringni yuv! Quyoningni, quyoningni, Qo‘llaringni yuv! Ayt endi, sharting kim?</p>	<p>我的小兔子 快点儿起床 小兔子，小兔子 往镜子里看 小兔子，小兔子 快梳理头发 小兔子，小兔子 快去洗脸！ 小兔子，小兔子 快去洗手！ 你告诉我：你想做什么？</p>

20.	<p>Qani, keling, do‘st-qadrdon, jondosh o‘rtoq, O‘rganinglar, sizlar uchun muhim saboq. Ko‘p harflar, bilib oling, tanishinglar, Eslab qoling, ular sizga tashna, mushtoq. Bitiklarda turli-tuman o‘yin, savol, Bajaringiz, yo‘qsa bo‘lar qiyin ahvol. Buning uchun harflar sizga do‘st-u hamroh, Sirlaridan voqif bo‘ling, topmay zavol.</p>	<p>孩子们，来吧，看一看，识字课文。 你们要认识每个字，要都记住。 在书里有很多游戏，又考虑， 又玩看完所有的字母， 会了解他们的秘密。</p>
21.	<p>Osmondagi yulduzlar: -Oy bo‘laman!- deydi. Shu vaqtning kampirlari: -Qiz bo‘laman!- deydi. Ariqdagi qurbaqa: -Men olaman!- deydi. Karnaylatib, surnaylatib To‘y qilaman!- deydi.</p>	<p>天上的星星说： 我变成月亮！ 老妇人马上说： 那我要变成姑娘 池里的青蛙说： 那我娶你，咱们结婚吧！</p>
22.	<p>Qu-qu, qu-qu xo‘rozim, Toji tilla xo‘rozim. Yuzing qizil olmadek Ota-bobo xo‘rozim. Derazadan qaray qol, Mendan no‘xat ola qol.</p>	<p>咕，咕 我的公鸡 戴上金皇冠的公鸡 你的脸像苹果红红的 我的老朋友公鸡 从窗户朝我看 我给你鹰嘴豆</p>
23.	<p>Ertalab turarkan Maqtanchoq tovuq.</p>	<p>早晨起床， 自信的鸡</p>

	<p>Gerdayib turadi, Qilig'i sovuq. Bugun kutdik, Tuxum qildi. Shuni katta Ish deb bildi. Tuxum qilsa baqiradi, Qo'n-qo'shnini chaqiradi!</p>	<p>它骄傲得很 整天让我们等 鸡蛋终于下出来了 对鸡来说是一件大事 鸡蛋出来的时候大声喊， 喊得所有的邻居都跑出来了。</p>
24.	<p>Bir otim bor ajabgina, Dumchasi bor gajakkina, Hali kelsa, ko'rasiz, Kula-kula o'lasiz!</p>	<p>我有一头出色的马 它有一条独特的尾巴 你们看，它快过来了 看到了，就会笑得不得了</p>
25.	<p>Bir, ikki...o'n olti... O'n olti deb kim aytdi. O'n oltini sanaguncha, Tishim bir tushib chiqdi. Yoshim sakkizga yetdi. Endi maktab boraman, "Beshe" bahoni olaman. Onamni quvontirib, Shakalodni olaman.</p>	<p>一，二...十六 谁说：“十六” 数到十六， 我的牙齿都掉下去了， 新的都长出来了 快八岁了 我终于去学了。 每天得“满分” 让妈妈开心笑， 还给我巧克力呢。</p>
26.	<p>Shahrisabz katta shahar, Yetti darvozasi bor. Yeti darvoza ichida , Bulbulning uyasi bor. Bulbul degan qush bo'lur,</p>	<p>沙赫里萨布兹 是一座很大的城市 它有七个城门 夜莺的鸟窝 有一种鸟，它的名字叫“夜莺” 它的翅膀是银色的</p>

	<p>Qanotlari kumush bo' lur. Jonivorning yegani Tog' dagi kishmish bo' lur.</p>	<p>它所吃的 山上长出的葡萄</p>
27.	<p>Men og'amga to'n bichay, Juma, chorshanba kuni, Uni og'am kiysinlar, Ro'zayu-navro'z kuni.</p>	<p>我给哥哥做大褂 周五，周三 我很想让哥哥 过斋月，纳吾热孜节时 穿上我做的大褂</p>
28.	<p>Erta oqshom olma pishar, To'pir-to'pir tagiga tushar, Unga bachalar chopishar, Sira bo'lmas, tutday daraxt, Erta-kecha uzum pishar, Ikkita patir yo'lga tushar, Qovmi-qarindosh topishar, Sira bo'lmas tutday daraxt. Qarolidir donasi taxir, Pishar hamma mevedan oxir, Bachalar kelib menga gapir, Sira bo'lmas tutday daraxt.</p>	<p>苹果快要成熟了 像桑粒一个一个地都要掉下去 孩子们很喜欢 没有像桑树一样的树 葡萄快要成熟了 带着两个馕和葡萄，走！ 去亲戚家做客 每粒果实都是黑黑的 桑树最后成熟 小孩子对我说： 没有像桑树一样的树</p>
29.	<p>Kun chiqdi, kulcha chiqdi, Olatog'da olma pishdi. Qoqdim, qoqdim, bitta tushdi, Olaqarg'a olib qochdi. Quvdim, quvdim, yetolmadim, Daryo suvdan o'tolmadim. Oldimdan bir cho'pon chiqdi,</p>	<p>太阳升起来了，烤好了小面包 山上的苹果都成熟了 好不容易只捡到了一个 喜鹊把我手中的苹果叨走了 想追，也追不上， 渡不过江水</p>

	<p>Cho‘ponga men tayoq berdim. Cho‘pon menga go’sht berdi, Go’shtini etib momomga berdim, Momom menga munchoq berdi, Munchoqni etib qizga berdim, Qiz menga moyak berdi. Moyakni etib tandirga soldim, paq etdi.</p>	<p>一个牧人向我走过来， 牧人给了我肉 我把肉给了奶奶 奶奶给了我项链 我把项链给了女孩儿 女孩儿给我鸡蛋 我把鸡蛋放在泥炉里面 听到了“爆”的声音。</p>
30.	<p>Xat yozaman ruchkada Gap oxiri tochkada. Xat kechikdi akamdan, Ikkala ko‘zim pochtada.</p>	<p>我用笔写信 最后写句号 哥哥的信迟迟没回 我一直望着邮局，等着...等着...</p>
31.	<p>Oppoq oltin konida Birgalikda ishlang, bolalar. Mehnatingizdan hamisha Yashnasin bog‘, dalalar.</p>	<p>在白金矿山 孩子们，辛苦了 你们的辛勤劳动 让果园里的硕果累累， 让天地里的庄稼茂盛成长。</p>
32.	<p>-Qilichmi, to‘qmoq? -To‘qmoq! -Shunday bo’lsa, Man san bilan Qirq yilgacha o‘rtoq Karimga berdim toychoq, U olavermadi har choq. Toychog‘imni kim olsa, Men u bilan chin o‘rtoq!</p>	<p>-军刀还是木棒? -木棒! -如果这样 那我们是 40 多年的朋友。 我给卡利穆马驹 但他不愿意收 谁收我的马驹 我和他成为好朋友!</p>
33.	<p>Pishak-mushuk,</p>	<p>猫-耗子</p>

	<p>Mushuk-sichqon. Sichqon qochqi, Mushuk tutildi. Sichqon-mushuk o‘ynaymiz, Qo‘limizni ushlab. Sichqon bo‘lsa, yo‘l bering, Mushukvoydan qutulsin.</p>	<p>猫，猫 猫-耗子 耗子跑得快 被猫抓住了 咱们玩儿“耗子-猫” 手拉手 如果你看到耗子， 让它快跑过去 好别让猫抓住。</p>
34.	<p>Yomg‘ir yog‘aman, deydi. Echki o‘laman, deydi, Qassob so‘yaman, deydi. Yomg‘ir, mayli, yog‘masin, Echki, mayli, o‘lmasin. Childirmalar chalinsin, Qizlar o‘rtaga tushsin, O‘ynasin-o, o‘ynasin!</p>	<p>雨说：“我下雨”！ 山羊说：“我死去”！ 屠夫说：“宰杀”！ 好了，雨，你不要下 好了，山羊，你不要死了 快打起铃鼓来 让姑娘们站走过来跳舞吧！</p>